

Foi'a besericésca si scolastica.

Organu alu provinciei metropolitane greco-catolice de Alb'a-Julia
si Fagarasiu.

Apare in 1 si 15 st. n. a fia-carei luni.

Abonamentele de cate 6 fl. v. a. pre anu se se adreseze
la tipografi'a seminariului gr. catolicu in Blasiu.

Manuscriptele si corespondintiele se se trimita francate
la redactiuni.

Anulu II.

Blasiu 15 Februarin 1889.

Nr. 10.

Partea besericésca.

Acte istorice.

Gregoriu Gabriilu Maioru de Tusnad-Szarvad,

óre-candu episcopu alu Româniloru uniti din Transilvani'a si partiile
adnexe.

III.

(Continuare din Nr. 8).

Credemu, că in nrulu 8 alu acesteï foie in destulu
anu aretatu si demonstratu eruditiunea teologica a
fericitului Archiereu Gregoriu G. Maioru, cu acést'a
ocasiune trecemu a dovedi assertulu alu doile, adeca
că episcopulu Gregoriu G. Maioru a fostu **prudinte**
si **zelosu** intru propagarea Santei Uniri.

In nrulu 19 alu foiei pag. 214 am vediutu, că
insusi Gregoriu G. Maioru dice, „că **prudinti'a**
pastorale recere, că la convertiri se ne retienemu
de cestiuni mai subline si facia de cari poporulu
necultu n'are neci o dubietate si cari mai tari i- ar'
confinda. Ne indestulimu, că se fia scutiti de prejudetie
si cu sentiu bunu se se porte facia de credintia si
invetiaturile beserice Romane“ si dupa aceste i-
absolvamu dela Schisma; ér' mai in diosu espune
cauzele, că pentru ce nu e *consultu* si *practicabilu* a
pofti dela acestu poporu marturisirea credintiei, că-ci
1. in ritualele grecesci nu se afla neci o urma de
marturisirea credintiei cu juramentu neci pentru
reintorcerea ereticiloru formali, si poporulu acest'a,
acele, cari nu se pré afla in cartile si in ritualele
beserice le tiene de lucruri noue si suspecte, de
noutate inse tare se ingrozesce; a 2. că-ci in intielesulu
dreptului, abjurarea erorii atinge numai pre aceia,
cari inainte de acea sciau esplicite erorile condemnite
de catra beserica, si le aperau cu cerbicia, acestia

trebuie se le condemneze si se le abjure, cum a si
practisatu cu preotimea; poporulu acest'a inse e
cuprinsu mai multu de prejudetie decatu de erori, e
schismaticu materialu si nu *formalu*. Totu in asemene
intiolesu scrie la 22 Febr. 1779 si la agentele
Kereszturi din Vien'a, unde dupa ce espuse secaturile
provenite din partea eterodocsiloru facia de clerulu
unitu, astufeliu continua; „Despre aceste (adeca că
cu sila si cu putere prindu pre fi pretiloru gr. cat.
la militia, si că dela preotii gr. catolici pretindu
ajutoriu banalu pentru resbelu, ér' dela gr. orientali
nu, prin ce sortea si pusetiunea acestora e mai
favorabila decatu a greco-catoliciloru) si asemene
lucruri inzadaru me caescu ori la guberniulu regescu
ori la Tabla, că-ci nu sum ascultatu, si cu ai miei
sum despretiuitu si impedecatu in cele favoritorie;
in Comitatu Clusiuulu unu ore-care protopopu Schis-
maticu din Zomboru reintorcandu-se mai deunadi
dela Sofroniu episcopulu din Buda, a inceputu a seduce
la schisma mai multe comune neo-converse unde acum
e noua turburare, guberniulu regescu se face că nu
scie despre acést'a si lasa că schinteu'a se causeze
focu, dicundu: că aceia n'au marturisu credinti'a;
deca Curtea Imperatesca nu va luá mesuri in contra
acesteia, Transilvania intrega in scurtu tēmpu va fi
schismatica, că-ci la noi nu e datena a face marturisirea
credintiei candu comunitati intregi se intorcu la
credinti'a catolica, ci asupra celoru intorsi se cetescu
numai nesce rogatiuni impacatorie si absolutorie,
numai pre preoti si pre schismaticii formali adeca
invetiati i- silimu a face marturisirea credintiei si
abjurarea schisme. (Archiv. Metropolitanu din Blasiu).

Dupa aceste se ne spuna noue ori si cine, cã episcopulu Gregoriu G. Maioru n'a fostu **prudinte** intru propagarea Santei Uniri? juxta Sacros Canones.

Pentru cã se potemu constata, catu de **zelosu** a fostu si cate merite are episcopulu Gregoriu G. Maioru intru propagarea santei uniri, dãm publicitatii 1-aiu sum'a totala a preutiloru si a familieloru romane din Transilvania scosa din Catalogulu ce porta dat'a Gherl'a. Juniu 1733 compusu, prelucratu si edatu pre bacea lucrariloru unei comissioni intrunite in Sibiu, carea fũ esmisa la anulu 1733 la poruncã Maiestatii Sale Imperatesci; a 2-a cifrele numerice ale familieloru unite si neunite scose din Registrulu facutu la anulu 1761 sub episcopulu Petru Pavelu Aaronu; si a 3-ia Conscrierea familieloru unite din tempulu episcopului Gregoriu G. Maioru intemplata la anulu 1779. ~

Catalogulu I din vorba se afla in dõue esemplare in Cancelari'a Metropolitana din Blasiu cu rubrice feliurite ¹⁾.

Conscriptiunea a 2-a si a 3-a e decopiata din Archiviulu dela Propaganda Fide din Rom'a. ²⁾.

¹⁾ Aceste catalõge din mai multe puncte de vedere ar' meritã, cã *per extensum* sã se deã publicitatii, cãci 1-aiu numele sateloru nu suntu asiã schimosite precum le audimu adi, din aceste catalõge numele sateloru mai usioru le-amu potã cunõse, cã din care limba se deriva si de unde si-au originea.

a 2-a la fia-care orasiu, opidu, satu este prepusu liter'a sãu *V* sãu *M*, ce atata va se dica, cã unde e pusu *V*, acelu locu e curatu romãnescu, ẽr' unde e pusu *M* arãta, cã comun'a ace'a e mixta, asiã-dara si de aici s'ar' potã constata, cã intr'unu seclu si diumetate catu au cuceritu dela romãni nẽmurile diverse.

In Catalogulu ce s'a compusu la anulu 1733 in Transilvania au fostu 44 Archidiaconate gr. catolice, in cari au fostu preoti romani 2747, dintre cari 2260 au fostu uniti si 456 neuniti, ẽr' capi de familie unite au fostu 85,857, care suma imultiandu-se numai cu 4.-calculu mediu — sum'a personeloru greco-catolice din Ardãlu sub tempulu episcopului Joanu Inocentiu Clain ar' fi 343,428.

In conscriptiunea ce s'a facutu la anulu 1761, in 9 comitate, 3 Districte, si 4 scaune au fostu 18,622 capi de familie unite si 66,482 neunite, sum'a totala 85,104, acum asemenandu conscriptiunea acẽst'a cu cea din 1733 la neunire sub episcopulu Petru P. Aaronu au trecutu 67,235 capi de familie, acẽst'a conscriptiune comparandu-se cu cea din anulu 1779 din tempulu fericitului episcopu Gregoriu G. Maioru vedemu, cã din 18,622 capi de familie unite numerulu loru s'a urcatu la sum'a de 69,343 va se dica, cã episcopulu Gregoriu G. Maioru in tempu de 6 ani a redusu la sant'a unire 50,721 capi de familie.

a 3-a In catalõgele aceste sub dõue rubrice se afla escrise nu numai numele de botezu alu Cantoriloru si cristiciloru ei si conumele loru, din cari ẽra s'ar' potã dovedi originea loru genetica.

a 4-a publicarea loru e in interesulu si ar' face mare serviciu pentru cei ce se ocupa cu statistic'a, cãci de acolo s'ar' vedã sãu sporiulu sãu scaderea poporului romãnescu.

si a 5-a pentru cã unu documentu asiã scumpu pentru statistic'a nẽmului romãnescu si a Santei Uniri sã se respandãca, cã se nu se intemple asiã cu ele precum s'au intemplatu cu multe atele, cari fiindu numai intr'unu locu, au peritu cu totulu, despre cari se plange si nemoritoriulu filologu Timoteiu Cipariu.

²⁾ Status Unionis tempore dismembrationis juxta Tabellas
Aulicæ Commissionis Anno 1761-mc.

Modernus S-ae Unionis status cum Incremento
ab anno praecipue 1773 ad annum 1779.

Nomina Comitatum Districtuum Sedium	Patres familias		Templa concessa		Patresf.	Templa	
	Uniti	Disuniti	Unitis	Disunitis	Uniti	Unitorum	
Albensis	1990	6178	60	37	6054	93	fere integer
Küküllő	855	4024	26	36	2163	39	
Thordensis	768	6625	27	76	5378	86	
Kolosiensis	1204	9793	30	122	10376	149	
Dobocensis	2616	5893	57	71	8492	120	
Szolnok Inter.	2392	8047	46	104	7657	135	integer omnino
Szolnok mediocr.	424	5606	13	96	6533	114	
Hunyad	3772	4671	68	58	5923	101	integer omnino
Kraszna	1	2527	—	44	3271	51	
District. Fogaras	464	4148	23	27	2560	41	sex aliae sedes damnoso schismate plenae
District. Kövár	892	2930	26	40	3424	54	
District. milit. Naszód	2033	745	27	7	4058	34	
Sedes Siclis. Háromszék	395	1456	10	6	780	13	
Sedes Siclis. Marus	673	985	16	11	1240	26	
Sedes Siclis. Aranyos	113	802	4	9	828	11	
Sedes Saxon Szász Város	30	2052	4	10	402	6	
Summa	18622	66482	437	754	69343	1073	

„Ex fructibus cognoscitur arbor“. Cine va cutesa acum a dice, că episcopulu Gregoriu G. Maioru n'a fostu **zelosu** intru propagarea santei uniri? si că nu mai intieptiesce a guvernatu dieceasa sa, de catu predecesorii sei in costea caror'a eră pusu teologulu latinu? Eca că cifra acést'a de 50,721 in destulu areta si dovedesce adevărimea cuvintelor ce dice bunulu nostru episcopu la anul 1782 catra Cleru si poporu „*că a indemnatu pre toti la unirea credintiei, neincetandu diu'a si noptea prin sate, prin orasie, prin tote partile pamentului cu apostolulu limbelor a vesti Evangeli'a pacii, a marturisii cuventulu, a stă asupra cu vreme si fora vreme, a muștră, a certă, a indemnă cu tota rabadarea si inveliatu'r'a, in sete, in fōme, in meseretate: in imbulzele de tote partile: impotriciri de a drept'a si de a stang'a intr'atata catu si surgunitu am fostu pentru rēv'n'a prefericitei casei Austriace si anatema m'am faculu pentru frati, anatema pentru voi toti, uritu lumēi, uritu tuturoru ponu acuma*“¹⁾. Prin datele statistice aici espuse se confirma si cele ce scrie Petru Maioru in istori'a besericesca capu IX pag. 115 unde se dice: că „Dupa Athanasie Rednicu a urmatu vladica la Romanii cei uniti in Ardēlu Gavriilu Gregoriu Maioru, omu din fire intocmitu a trage pre toti, cum trage magnetulu fierulu catra sine. Acést'a nemesuratu rīvna avendu, că se veda pre Romani adunati intru un'a: intorcandu-se la Ardēlu vladica, dupa isgonire de siepte ani, cu totu adinsulu a inceputu intru acea a lucră, că pre toti Romanii din Ardēlu se-i faca uniti, si multu sporiu forte facea intru cugetulu seu. Era dupa ce a dobanditu dela Imperatesa Romaniloru Maria Theresia, că de totu se se lapede de langa vladic'a unitiloru, **popistasulu teologu**, care lapedare si urmatoriulu Imperatu Josifu alu doile o a intaritu; **nu sate, ci tinuturi intregi, cu multe miriade**, adeca, cu multe dieci de mii de omeni, dupa indemnulu vladicului acestuia se intorcea la unire! er' in Acte si fragmente pag. 130 asia cetim: „Acest'a (adeca Gregoriu Maioru) precum inainte de isgonire a fostu cu rīvna mare, că se faca pre romani a fi un'a, asiă facandu-se vladica **necurmatu fū a ambla prin tiera si a indemnă pre toti romanii la unire; si multe miriade** se intorsera dupa cuventulu lui la unire, cum am spusu in partea I cap. IV §. 9. Singuru acest'a cu rīvna si cu lupta spre agonisirea tericirei nēmului romanescu, intre vladicii cei romanesci, se pote asemenă cu adeveratulu parinte alu Romaniloru Joanu Inocentiu L. B. Clain de Sadu“. Dupa espunerea acestoru dovedi cu dreptu cuventu potemu dice, că episcopulu Greooriu G. Maioru sant'a unire a propagatu cu prudintia pastorale, blandetia apostolica, zelu

evangelicu si cu tactica fina, că-ci efecte asia mari, extraordinarie, numai barbati inzestrati cu aceste insusiri potu areta, potu produce. „*Ex fructibus cognoscitur arbor*“.

Că episcopului Gregoriu G. Maioru nu i-a sūcesu a aduna pre Romani intr'una, acea se ascrie astutiei si intentiunei ticalose a politiciloru eterodocsi din Transilvania, cari felurite pedeci i-au pusu in cale intru propagarea santei uniri, pentru adevărimea acestei assertiuni in colonele acestei foi se va publica per extensum atatu in originalu catu si in traducere un'a dintre plansorile cele multe ale episcopului Gregoriu G. Maioru iudreptata catra guvernulu regescu, unde elu cu cuvinte chiare spune, că Comitele Gregoriu de Bethlen cu multe vorbe gole si neadeverate a amagitu pre Romāni diu Comitatu Solnocului de midilocu că se nu primesca sant'a unire.

Dr. Joanu Ardeleanu,
prof. gimn.

(Va urmă).

Respunsu O. D. Gratianu Flont'a, preotu greco-catolicu in Catielulu romānu in caus'a ordului Santei Evangelie.

Spre deslucirea intrebarei adresate subscrisului in Nr. 6 ex 1888 alu „Fōiei Besericesci“, si referitōrie la punerea si ordulu evangelielor: pre bas'a datelor, compuse de Joanu Popu in „Cronologi'a paschala“, am onōre a respunde in urmatōriele:

In ainte de tōte se punemu principiale statorite in Carteu Santei Evangelie facia de asiediarea Evangelielor. Aceste principie suntu:

a) Déca 11 Octobre cade Dominec'a, atunci in ace'a di se cetesce Evangeli'a 4-a Lucei (21 dupa Rosalie). Déca inse 11 Octobre nu ar' cadé Dominec'a, atunci ace'a-si Evangelia (4-a Lucei) este de a se ceti in Dominec'a immediatu urmatōria dupa 11 Octobre¹⁾.

b) că in Dominec'a inainte de 6 Novembre, se cetesce Evangeli'a 5-a Lucei (sēu cea insemnata in Evangelia că a 22 dupa Rosalie).

c) Că in Dominec'a S. Stramosi, este de a se ceti Evangeli'a Dominecei 11 a Lucei (adeca cea insemnata că a 28-a dupa Rosalie).

Principiale aceste intru tōte suntu de a se sustiené si a se observă neschimbate.

E dreptu, că prin aplicarea acestoru principia, adese pōte obveni, că in dōue domineci dupa olalta ar' fi sē se cetesca un'a si ace'a-si Evangelia, —

¹⁾ Tipiculu Minologiului dice inca, că, déca 11 Octobre cade pre Luni, Marti, Mercuri, atunci Evangeli'a 4-a Lucei se cetesce in Dominec'a inainte de 11 Octobre; — era déca 11 Octobre cade pre Joi, Vineri, Sambata, atunci se cetesce in Dominec'a dupa 11 Octobre. Proscrisulu acest'a numitulu *J. Popu* nicairi nu-lu are in aintea ochiloru sei, ci se tiene numai de principiu statoritu in Cartea S. Evangelie.

¹⁾ Acte sinod. de J. M. Moldovanu tom. I pag. 115—116.

precumu a fostu dreptu si in anulu curente, — dara spre evitarea collisiunei, respective a repetirei Evangeliiei, servésce de indreptariu metodu urmatoriu:

Ad a) Amesuratu principiului, mai înainte de tóte, Evangeli'a 4-a Domineca Lucei o punemu pre Dominec'a ce cade pre 11 Octobre, respective pre Dominec'a urmatoria dupa 11 Octobre.

Acum'a déca prin aceast'a ar' intrevini cá in dóue Domineci dupa olalta sè se cetésca un'a si acea-si evangeliia, atunci evangeli'a cea de rondu a Lucei, adeca ace'a ce ar' fi cadiutu pre Dominec'a ace'a, pre carea s'a pusu evangeli'a 4-a Dominecei dela Luc'a se omite dara asiá, cá ace'a evangeliia omisa se cetésce numai decatu in Dominec'a urmatoria dupa Dominec'a in carea s'a cetitu evangeli'a 4-a Lucei.

Se ilustramu cu esemplu:

Candu pascile cadu in 22 Martiu, atunci Evangeli'a Dominecei 2-a dela Luc'a (19 Domineca dupa Rosalie in Evangeliia) cade pre 4 Octobre. Dominec'a ce urmédia e dreptu 11 Octobre. Deci Evangeli'a Dominecei 3-a a Lucei (20 dupa Rosalie) nu se pote pune de rondu, cáci dupa principiu pre 11 Octobre trebuie se punu Evangeli'a Dominecei 4-a Lucei. Ce e de facutu dara? ace'a cá in locul evangeliiei Dominecei 3-a Lucei punu evangeli'a 4-a Lucei, — éra evangeli'a de rondu (a 3-a Lucei) omisa o cetescu in dominec'a cea urmatoria dupa 11 Octobre, adeca in 18 Octobre.

Séu cu alte cuvinte intoreu ordulu curgerii numerului, punendu in locul evangeliiei dominecei a 3-a, 4-a si in locu de a 4-a a 3-a Evangeliia a Lucei.

Schimbarea acést'a occuru numai in urmatóriele 10 casuri. Anume: candu pascile cadu in 22, 23—29, 30 Martiu; — in 5, 6—12, 13—19 si 20 Apriliu.

Ad b) Ací aplicandu érași principiulu, mai înainte de tóte pre Dominec'a înainte de 6 Novembre punemu: „Evangeli'a Dominecei 5-a dela Luc'a” si cá dupa olalta se nu occuru dóue evangeliie, atunci decum-va Dominecei, ce cade înainte de 6 Novembre premerge mai o Domineca, séu decum-va intre Dominec'a de rondu a 4-a Lucei si intre ce'a înainte de 6 Novembre este numai o Domineca, atunci pre ace'a Domineca intermedia punemu evangeli'a Dominecei 6-a dela Luc'a, — si acestei urmédia evangeli'a Dominecei 5-a dela Luc'a

Déca inse intre a 4-a Domineca de rondu a Lucei si intre cea dinainte de 6 Novembre suntu dóue Domineci; — atunci pre cea dintania punemu evangeli'a Dominecei 6-a Lucei, — pre a dóua, evangeli'a Dominecei 7-a Lucei, si numai acestei urmédia evangeli'a Dominecei 5-a dela Luc'a.

Spre esemplu:

In anulu curente 1888 evangeli'a 5-a Lucei ar' fi sè se cetésca cá cea de rondu in Dominec'a 19

dupa Rosalie (séu 22 dupa Rosalie cum e in sant'a Evangeliia) si de nou in Dominec'a 20 (3 Novembre) (séu 23 dupa Rosalie in Evangeliia) cá si carea e inainte de 6 Novembre.

Cá sè se evite cetirea unei si aceleia-si evangeliie in dóue Domineci dupa olalta, mai antaiu evangeli'a Dominecei 5-a Lucei o punu pre Dominec'a 20 dupa Rosalie (3 Novembre) éra evangeli'a Dominecei 6-a Lucei, carea in rondu numai dupa evangeli'a 5-a Lucei ar' fi trebuitu sè se cetésca, o punu pre Dominec'a 19 dupa Rosalie (in locul Evangeliiei 5-a Lucei), apoi urméza regulatu Evangeliiele Domineceloru 7, 8, 9 scl., prin ce apoi s'a evitatu collisiunea in cetire.

Stramutarea acést'a a evangeliiloru in totu anulu occuru, si numai la ace'a trebuie grigitu óre intre evangeli'a 4-a Lucei de rondu si cea din Dominec'a înainte de 6 Novembre, un'a ori dóue Domineci suntu?

Casulu, candu se face schimbarea acést'a intre Dominec'a 5-a si 6-a a Lucei occuru, déca pascile cadu in: 22, 23,—27, 28, 29, 30 Martiu — 3, 4, 5, 6—10, 11, 12, 13—17, 18, 19, 20—24 si 25 Apriliu

Cum s'a amintitu inse mai înainte obvine si acelu casu, candu intre evangeli'a Dominecei 5-a a Lucei ce este de a se pune pre Dominec'a înainte de 6 Novembre si intre Dominec'a Synodului séu 4-a a Lucei suntu si dóue Domineci, séu ordulu este 4 (6, 7) 5. Ce e dreptu la acestu casu nu obvine repetirea evangeliiei, principiulu totúsi se sustiene punendu evangeli'a 5-a a Lucei pre Dominec'a dinainte de 6 Novembre. Séu dupa evangeli'a Dominecei 4-a de rondu vine a 6-a apoi 7-a si asiá a 5-a, — precumu va fi dreptu pre anulu venitoriu 1889. (Lit. Pasch. Sz).

Ordulu acést'a a punerei evangeliiloru se observa, candu pascile cadu in: 24, 25, 26, 31 Martiu 1, 2—7, 8, 9—14, 15, 16—21, 22, 23 Aprilie.

Ad c) Dupa principiu, pre Dominec'a Stramosiloru mai antaiu punemu evangeli'a Dominecei 11 dela Luc'a (28 dupa Rosalie). Prin acést'a stramutandu-se ace'a evangeliia din ordulu domineceloru, locul ei ar' remané golu, — dara nu -lu lasamu golu, ci facemu cá in locul aceleia se intre Evangeli'a dominecei 10, in locul de rendu a evangeliiei 10, intre cea 13-a (déca e numai o septemana).

S'au cá se se evite collisiunea in cetirea evangeliiei, ordulu evangeliiei Luc'a lu- schimba asia cá mai antaiu evangeli'a 11 Lucei pre Dominec'a Stramosiloru, — odata — apoi evangeli'a Dominecei 10 a Lucei o stramutamam inmediatu inainte de 11 cu atáte Domineci mai inapoi, câte ar' mai ocure evangeli'a de rendu a 10 Lucei si intre Dominec'a Stramosiloru, inse asia cá in Dominecele intrevinite se

cetescu evangeliile Domineceloru 13 si 14, dupa cum adeca intre 10 Lucei si Domineca Stramosiloru intraviniu un'a ori doue Domineci.

Se se insemne că Evangelia 12 Dominec'a a Lucei (Leprosiloru) pentru ace'a nu se pune (ci numai 13 si 14) deoarece ace'a evangelia se cetesce in Dominec'a urmatoria Dominecei dupa Botezu, dăca adeca suntu Domineci până in Dominec'a Vamesiului si a Fariseului.

Esempulu spre ilustrarea punctului c) este chiaru anulu curente candu Evangeli'a Domineci 11 a Lucei ar' fi trebuitu se se cetesca de rendu in Dominec'a 25 dupa Rosalie, si éراسi in Dominec'a immediatu urmatoria s'au a Stramosiloru. Că colisiunea se se evite pre Dominec'a de rendu care ar' fi 10 punemu Evangeli'a Lucei 13 — unde ar' fi trebuitu se vina evangeli'a 11 punemu evangeli'a 10 si apoi urméza evangeli'a 11 Dominec'a a Lucei. — Schimbare cu

evangeli'a 11 a Lucei totudeama ocra, — si in specie metodulu schimbarei in ordulu 13, 10 11 obvine dăca pascile cadu in:

22, 23. — 27, 28, 29, 30 Martiu — in 3, 4, 5 6 — 10, 11, — 12, 13 — 17, 18, 19, 20 — 24, 25 Aprilie.

Candu inuse intre Evangeli'a 10 a Lucei de rendu si Dominec'a Stramosiloru cadu doue Domineci, macaru-că evangeliile nu colidéza totusi schimbare se face dupa acést'a formula: 9, 13, 14, 10 si 11 Dominec'a a Lucei. Metodulu acest'a de schimbare se urméza dăca pascile cadu in:

24, 25, 26 si 31 Martiu, — in 1, 2, — 7, 8, — 14, 15, 16 — 21, 22 si 23 Aprilie. Spre a cunoşce că candu se facu schimbarile până aci comemorate facia de evangeli'a 5-a si 11 a Lucei, urméza acestu Conspectu:

Conspectulu

Despre schimbarea Evangeliilor Dominecei 5-a si 11 a Lucei.

Schimbare între Evangeli'a Dominecei a 5-a si a 6-a Lucei, sėu ordulu punerei v'a fi: 4, 6, 5, 7 scl.			Schimbare între Evangeli'a Dominecei 10 a Lucei si a Dominecei Stramosiloru 11 Lucei sėu ordulu punerei v'a fi: 9, 13, 10, 11 scl.			Schimbare între Evangeli'a Dominecei 5-a, 6-a si 7-a Lucei sėu ordulu punerei v'a fi: 4, 6, 7, 5 scl.			Schimbare între Evangeli'a Dominecei 10 a Lucei si a Dominecei Stramosiloru 11 Lucei sėu ordulu punerei v'a fi: 9, 13, 14, 10, 11.		
Cāndu Pascile cadu in		Liter'a Paschala	Cāndu Pascile cadu in		Liter'a Paschala	Cāndu Pascile cadu in		Liter'a Paschala	Cāndu Pascile cadu in		Liter'a Paschala
Lun'a	Diu'a		Lun'a	Diu'a		Lun'a	Diu'a		Lun'a	Diu'a	
Martiu	22	A (A)	Martiu	22	A (A)	Martiu	24	V (B)	Martiu	24	V (B)
Martiu	23	B (B)	Martiu	23	B (B)	Martiu	25	G (F)	Martiu	25	G (F)
—	—	—	—	—	—	Martiu	26	D (A)	Martiu	26	D (A)
Martiu	27	E (E)	Martiu	27	E (E)	—	—	—	—	—	—
Martiu	28	Zs (K)	Martiu	28	Zs (K)	Martiu	31	I (H)	Martiu	31	I (H)
Martiu	29	Z (S)	Martiu	29	Z (S)	Aprilie	1	I (I)	Aprilie	1	I (I)
Martiu	30	Z (S)	Martiu	30	Z (S)	Aprilie	2	K (K)	Aprilie	2	K (K)
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Aprilie	3	L (A)	Aprilie	3	L (A)	Aprilie	7	P (H)	Aprilie	7	P (H)
Aprilie	4	M (M)	Aprilie	4	M (M)	Aprilie	8	R (P)	Aprilie	8	R (P)
Aprilie	5	N (H)	Aprilie	5	N (H)	Aprilie	9	Sz (G)	Aprilie	9	Sz (G)
Aprilie	6	O (O)	Aprilie	6	N (O)	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	Aprilie	14	Ó (G)	Aprilie	14	Ó (G)
Aprilie	10	T (T)	Aprilie	10	T (T)	Aprilie	15	Cz (H)	Aprilie	15	Cz (H)
Aprilie	11	U (S)	Aprilie	11	U (S)	Aprilie	16	Cs (Y)	Aprilie	16	Cs (Y)
Aprilie	12	F (Φ)	Aprilie	12	F (Φ)	—	—	—	—	—	—
Aprilie	13	H (X)	Aprilie	13	H (X)	Aprilie	21	Ū (B)	Aprilie	21	Ū (B)
—	—	—	—	—	—	Aprilie	22	É (K)	Aprilie	22	É (K)
Aprilie	17	S (III)	Aprilie	17	S (III)	Aprilie	23	IU (IO)	Aprilie	23	IU (IO)
Aprilie	18	St (III)	Aprilie	18	St (III)	—	—	—	—	—	—
Aprilie	19	A (h)	Aprilie	19	A (h)	—	—	—	—	—	—
Aprilie	20	Ui (H)	Aprilie	20	Ui (H)	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Aprilie	24	F (K)	Aprilie	24	F (K)	—	—	—	—	—	—
Aprilie	25	IU (H)	Aprilie	25	IU (H)	—	—	—	—	—	—

Din acestu Conspectu se vede, că în care anu se face schimbare între Evangeli'a Dominecei a 5-a dela Luc'a si cea a 6-a a Lucei; — totu în acelasu anu se face schimbare si între evangeli'a Dominecei de rendu a Lucei 10 si dela Dominec'a stramosiloru. — S'au candu intru punerea ordului evangheliei urmamă formula 4, 6, 5, totu atunci si formul'a 9, 13, 10, 11 — că astufeliu se se evite repetirea evangheliei.

Si din contra în care anu între evangeli'a de rendu a 10-a a Lucei si între Dominec'a stramosiloru suntu doue Domineci, — s'au că ordulu punerei evanghelieiloru Lucei este: 9, 13, 14, 10, 11. — totu atunci se observa si ordulu punerei: 4, 6, 7, 5 sel.

Aceste ar' fi deslucirile facia de întrebarea pusa. Dara dupa-ce acést'a deslucire s'a facutu dupa computulu statoritu de Joannu Popu în „Cronologi'a pascala“ sum datoriu a observá, că în ace'a Cronologia afara de erorile emendate de însusi auctorulu la capetulu cartei; — suntu inca si alte erori, care pentru ulterior'a îndreptare se însémna în urmatoriele:

La pag. 40 lit. pasch. T, — pag. 46 liter'a pasch. S, si St, — pag. 52 lit. pasch. ia este de a se corege asia că dupa evangeli'a a 6-a a Lucei se urmeze evangeli'a a 5-a a Lucei (că si carca cade pre Dominec'a înainte de 6 Novembre) si apoi urméza evangeli'a Dominecei a 7-a alui Luc'a¹⁾. J. Borosiu.

Unu cuventu de auru.

Din sfer'a teologiei pastorali practice, dedicatu unui preotu teneru dispusu într'o parochia mixta, care pentru rancorea poporului a fostu veduvita unu patriarh de seculu.

— Copia de pre natura —

Motto: Nu pripí cu reformele, ci de unde isvoresce reulu, de acolo 'ti forméza medicin'a.

Cuventu uritu din gura ta se nu ésa, fora că picurii de miere din faguri, asia se curga cuvintele de pre buzele tale asupr'a poporului teu; recorel'a si dulcéti'a graiuriloru bune fi-va cea mai sigura tamaduire a sufletelor si conchista a animelor. Cucerindu anima poporului, cu ea ti-ai deschis si comor'a secretelor lui, pre cari elu în scaunulu confesionalu ti-le descopere numai cu unu singuru cuventu că adeca tiene pisma ori mania. Pana acum ai ajunsu numai la midiloculu drumului, de aci înainte ai se treci printre Seylla si Caribde, că iubirea poporului e schimbatoare si nu te increde prea tare nici candu intrans'a.

Venivoru la tine vèrfelnicii si gurile satului si se voru plange contra carmaciloru comnei, a primariului, a notariului, contra curatoriloru besericei descoperinduti ce feliu de partide se afla în satu, pre cine uresce si pre cine iubescce poporulu. Ascultale tote cu bunacuvinti'a, înticleptiune si prevedere. Grigesteti de cuvinte. De multe ori nici aprobandu nici reprobandu cele audite nu nimeresci, de acea în casuri de acestea dubie — pre cum e si omulu cu care ai vorba si pre care trebuie se-lu cunosci — fă acea ce a facutu dieés'a Juno adeca *scinnu cu capulu*. De

¹⁾ Ar' fi bine déca cu ocaziunea retiparirii cartei s. evangheliei, se se suscépa într'uace'a deslucirile referitorie la punerea si ordulu evanghelieiloru a lui Luc'a fia dupa cum suntu aci deduse, fia dupa altu metodu mai practic cu s'ar' statori, — caci prin ace'a multa îndemnare s'ar' face pentru preotime.

spiritulu de partida nici candu nu te lasá condusu, ci cu prudintia te radica preste partide. Precum coron'a în imperiu si în statu, asia tu corona si guvernulu trebuie se fii în satu si între fidelii tai. De acea deca vei vedé, esperia si te vei convinge, că acést'a ura facia de cutare fruntasu a comunei civile ori besericeci si prin urmare aceste partide s'au nascutu din reutate si din lips'a de educatiune a poporului, — amintesccele preceptulu si vorbele mantitorului despre iubirea deapropelui, punele în aintea ochiloru tipuri si fabule din viet'i animaleloru cum d. e. raculu, brosc'a si sciuc'a au vrutu se traga unu sacu la vale, dar' nefiindu unite n'au potutu face nemicu. pre candu din contra furnicele prin unire desi mai slabe facu isprava mai mare. De vei vedé, că plangerile singuraticiloru suntu drepte, nu pasí fatisiu cu reform'a si repede nici chiar' în corporatiunea senatului besericescu si scolasticu pana candu multimea nu se va convinge, că acést'a reforma se impune din insasi firea lucrului. Că totusi reulu se nu cresca sub ochii tai, reforma o incepe asia; deca d. e. sacristierulu seau fetulu si neglige oficiulu, vei recruta din tinerime ori dintre acele persone, despre cari te ai convinsu din cele premerse, că posede increderea si iubirea poporului. Cu acést'a te vei servi si adi si mane în functiunile tale. În urma poporulu se dedá cu densulu, lu iubescce si mai tare si din contra uresce pre celu negligentu. Acést'a ura va ajunge si suflá si pre sub urechile celui cu musc'a pre caciu. Lui i va fi rusine de lenea lui si greu de poporu, deci va veni singuru la tine si 'si va multiami oficiulu. Pre candu déca arbitralminte l'ai fi silitu se abdica ti-ai fi potutu cascigá cele mai mari neplaceri si ai fi facutu tulburari în poporu.

Cu aceste, iubite frate, inca n'ai finitu. Acum vinu de purgatu vitiale cele uricioase, ce din abundanti'a s'au incubatu în simulu poporului teu negligatu. Unulu din aceste vitia este si *concubinatu*.

Brachiulu civilu te ajuta ori nu — dupa placere — la sterpirea lui.

Unu protopopu cere dela loculu competentu civilu, că pre femeia x. ce traia în concubinagiu cu y s'o excorteze la barbatu, si éta ce resolutia a primitu: „deca femeia x nu voescce se merge de buna voia la barbatulu seu, *nu se pote silí se traiesca cu elu*. Acést'a resolutia am cetit'o eu cu ochii mei.

Singuru cu îndrumarile ce ti le ai cascigatu din studie pastorali de pana acuma nu te vei poté ferici; ci se recere se cunosci din esperinti'a *firea poporului românescu si natur'a lui*, căci cu principiile teoretice din auctori straini ori din scriitorii nostri cari iau imitatu pre aceia pacinu vei poté face; pentru-ca ce-i imitatiune si strainismu nu se lipescce de anim'a Romanului.

Dar est modus în rebus.

Spiritulu gentulu, productivu si patrundietoriu în firea poporului, ér' acel'a otelitu prin foculu esperintii practice va versá în patrafirulu teu mai multa putere si auctoritate, că în baionetele gendarmiloru.

În ainte de tote nu uitá, că concubinarii suntu unu feliu de omeni morbosi în ce privescce moralulu publicu. Morbosulu are lipsa de medicu, ér' acést'a trebuie se-si castige increderea lui. Cu pacientulu tractéza mediculu prudentu cu finetia, ér' contr'a morbului folosescce receptele si medicinile, cari le afla mai corespundietorie în urm'a praxei sale. Deca în comportanti'a ta vei scí impletí seriozitatea cu afabilitatea, presentia ta în parochia va fi prim'a vérga pentru densii. Déca au pedeci de casatoria staruiesce pentru delaturarea acelor'a; ér' déca au cause

fundate de divortiu stăruiesc pentru grabnică lor resolvire. În convenirile tale cu concubinarii arată-te făcând de ei că unu adevăratu părinte sufletesc, în cătu se observe din vorbele tale, că tie-ti este mila și compatimesci person'a, ă' de alta parte se semțiescă, că *uresci peccatulu*. Că totuși nici în ainea concubinării se nu apară nici sub o formă indiferentă, ori că unulu ce nu faci deosebire între poporenii tei cei buni și rei, vei destinge d. e. și împartăși de mai mare onor în biserica pre ce'i buni. Căndu vei ești cu s. daruri, pre acesti'a ingenuchiati în rendulu primu — după ce vei face amintirile prescise i vei atinge pre frunte cu s. potiru dicundu: „pomenesce ori mai bine amintesce Domne pre sîrbulu teu: Petru, Pavelu etc. la imperatia ta, . . . Atari mesuri și mijloce inocente — dar' cu multa prudență — ti stau din abundență la dispozițiune.

În dumineci și sîrbatori în contiunile tale nu întrelasă a aretă urmarile acestui vitiu, precum și pedepsele ce le au suferitu concubinarii în vechime și astăzi. Bă de multe ori cum pentru cei rei, suferu și cei buni, onorea, vedî'a, averea și caracterulu lor. Urmarea va fi, că aceea restanță din rancorea poporului, pre care încă de sîguru totalminte n'ai potut' o stărpă se va îndreptă contra uricunii concubinării, cu atatu mai tare, că sentiulu religiosu la poporulu românesc chiar' în cele mai neglese parochii nu este stînsu, foră dărmă ascunsu că foculu aprinsu sub spuza. Apoi este o urmare a blastemului faptei rele că totu vitiulu se se pedepsească elu prin sine.

Acest'a procedură a fostu încoronată cu succese, și în parochi'a unde s'a aplicatu, ultimulu concubinariu mai ieri alaltaieri cu ocaziunea unei visitatiuni canonice a venit în ainea protopopului, a preotulu locale și a curatorilor și a recunoscutu peccatulu și a promis a se îndreptă. Acum înse poporulu a pretinsu, că se facă acest'a promisiune solemnă în Maic'a Băserica în ainea poporulu, că acolo a luat și sant'a taină a casătorii pre care a spurcat' o prin acestu peccatu. Cea ce s'a și întemplat.

Cu *beutori de vinarsu* tractăza așa. În contiunile tale areta și descrie uritiunea acestui vitiu și urmarile lui. Numai cătu nici aci nu se pote pretinde de odată curarea reulu din radacina. Unu rîu la diumetatea cursulu seu, nu lu poti opră se nu curgă mai de parte. Va fi destulu la începutu, dăca tia succesa a aduce pre beutori de vinarsu acolo, că se nu bea nici căndu în crășime, ci se lu duca acasă, căci prin acest'a le ai nimicitu potință de a bē în societate. Trebuie grijitu înse, că prin acest'a se nu se corumpă și caseni. E lipsa deci se ti cunosci bine tote familiile din parochia. Vei aplică acest'a metodă numai făcând de acelu individuu unde femeia casii este recunoscută de economă bună și solidă, că sei potă fi barbatulu controlă, ă' familii sentinela credincioasă. Făcând de acei beutori de vinarsu în ale caroru familii n'ai potē intru atari condițiuni controlatorice, vei întrebuintă întru tote procedur'a contr'a concubinării. După primele succese vei potē formă în parochi'a ta chiar' o *societate de temperanță*, în fruntea careia vei figură tu.

Căndu vei cercă *morbosii*, poporulu nostru fiindu delă firea lui ospitalu, cei mai cu dare de mană te voru imbiă cu uanțare. Iă și primesc, dar' nu uită a lasă ceva farmaturi după tine. Acest'a nu o amintescu întru atatu pentru etichetă, cătu mai multu din consideratiuni — după cum vei esperiă — contră celu morbosu. Aci întielegu cu deosebire morbosii *alterius serus*, mergandu după botezu la *slobozirea casii* — cum dice poporulu seau în diu'a antaia după ce muierea nasce precum dice „Euchologiulu“

— și în alte casuri cam de acest'a natură, căndu nu va strică a duce cu tine și o farfuria de pane (prescură) pre care vei întinde-o părintesce pacientulu.

Cum ai se tractezi cu *panteistii*, *ateistii*, și alti pierduti și retaciti — demni de compatimire — pre cari i vei întâlni în societatea *semidoctiloru* din parochi'a ta mixtă și cari mereu se încerca seti corumpă poporulu, ce și cum ai se le respundi, 'ti voi spune cu alta ocaziune, deca Onorabil'a Redacțiune 'mi va permite').

Astăzi că încheiare ti recomandă, că tipulu celui de antaiu Pastorulu sufletesc mereu se lu aibi în ainea ochiloru. Născutus'a în serăcia, morit'a pre cruce jertfindu-si vietia s'a pentru poporulu seu, căci *Elu, Christosu D-dieuu nostru*, a disu: „*Pentru oi sufletu -și pune bunulu pastoriu*“.

Joanu H. Boteanu,
preotu.

Preotulu și casătorii litiganti.

Din raportele periodice ale organeloru subalterne băsericesce se constatăza faptulu, că concubinatele se latiescu în poporulu nostru în o mesură cu adevăratu înspăimantătoare, că reulu acest'a, care se considera cu dreptu cuventu de semnu decadinței morale, a desfrenulu moralu și a lăngedirei simțiulu de moralitate și religiositate, — s'a înradecinat pre alocurea atatu de tare, încatu e tēma, că de locu seau numai cu anevoie se va potē stărpă. Anu de anu se facu dispusetimii, se dau îndrumari, se indegetăza mijlocele de lecuire, conferințele tractuale discuta, aducu hotăriri preste hotăriri în privință a unei procederi corecte și uniforme, — dar' tote în zădăru; și dăca intrăba omulu după causă, vrendu anumitu se cunôsca greutatile și pedecile, cari se întimpina fără se se potă învinge și înlatură, — capeta respunsulu, că preotii se străduescu și lucră destulu și cu multu zel, dar' poterea lumăsca, și în deosebu organele administrative nu voru a întervenă și a fi în ajutoriu preotimii cu mijlocele coactive, de cari dispunu, și acest'a sub cuventu, că „principiale liberale“ nu le ierta nice unu feliu de amestec în afaceri, cari privescu consciință cetățieniloru.

Se pote că acest'a așa se fia; și nice nu este ceva neobiciinutu indiferință a aretată de contră poterea lumăsca făcând de conservarea moralității publice, în tempuri că acele, căndu cu atatu furia și în modu atatu de sistematicu potu negenati contrării băserice se paraliseze lucrarea serviloru ei; dar' nu ne vine a crede, că nepasarea poterei din afara ar' fi uniculu motivu, pentru care totă silință, ce și-o dau preotii întru stărpirea concubinateloru, nu produce efeptele dorite.

Ori care peccatu seau vitiu, și în urmare și concubinatu, nu este de cătu unu efeptu produsu de anumite cause; și chiar' pentru intimulu raportu ce esista între causă și efeptu, între cea ce causăza și ce se causăza, — ori ce peccatu și în urmare și concubinatu nice că se pote stărpă altcum de cătu

) Cu plăcere.

singuru si numai inlaturandu-se cauzele a carora productu este acel'a. — Er' cauzele aceste sunt multe de tote; noi vomu face amintire numai de doue si si acést'a numai pre scurtu, cá se se lamuresca punctulu de manecare in tractarea materiei pastorale alese.

Cea mai de capetenia cauza precumu a decadentiei morale preste totu asia si a concubinatuului, — este lips'a instructiunii religioase-morale a poporului. Omulu dela fire e aplicatu a face cea ce este reu si opritu, a ascultá de legea trupului seu si nu de cea a mintiei sale, a se subtrage de sub lege si prescriesele ei; elu este mai gat'a a luptá alaturea cu partea inferioara contra celei superioare, de catu vice versa. Din care cauza are lipsa de invetiatura si indrumare, cá consciu fiindu despre strict'a detorintia ce o are de a-si subordina pornirele si aplecarile sale naturale, afeptele si miscarile apetitului sensitivu, — dictamenului ratiunii si vointiei legiuitorului supremu, consciu despre natur'a vietiei adevratu crestinesci si despre postulatele aceleia, convinsu fiindu despre frumseti'a si bunatatea morala a virtutiei si despre reutatea si uriciunea peccatorulu si a faradelegiloru, — se traiesca amesuratu chiamarei s'ale. — Cuventulu lui Domnedieu, invetiatur'a besericeii, atatu dupa laturea teoretica catu si cea practica, este mann'a cerésca, care sustiene si intaresce viéti'a sufletului, este ploia care rouéza in sufletulu si anim'a omenésca darulu celu de susu, cá viéti'a pamentésca se rodésca fructe aducatoare de viéti'a; spiritulu lui Domnedieu, care viéza in cuventulu lui Domnedieu redestepta pre omu spre o noua vietia, spre vietia santa si conforma idealului perfectiunii crestine. — Cuventulu lui Domnedieu rostitu la tempula si loculu cuvenitu si in modu convingatoriu, nu póte se sune in desiertu, de acea acei credinciosi a-i besericeii, cari cunoscú voi'a lui Domnedieu si suntu consciu de sant'a loru detorintia de a se conformá aceleia, se voru ferí de securu de fapte, cari loru-si le suntu spre stricatiune vecinica, er' deapropelui spre scandalisare si ruina spirituala; de acea desolarea morala, desfrenulu moralu, vitiale si faradelegile publice, cari graséza in o anumita comuna, suntu not'a cea mai securu, dela carea se póte conchide la zelulu, tari'a si straduinti'a, ce au desvoltatu-o preotii, cari au fostu incredintiati cu portarea deregatorieii magisteriale in respectiv'a parochia; — de acea dice unu S. Parinte: „esamineza turm'a si vei cunosce pre pastoriulu si povatuitorulu ei“.

Alta cauza a latirei concubinatuului este inmultirea casatorieloru nefericite si in legatura cu acést'a, greutatea de a reimpacá pre casatoritii litiganti seau invrajbiti.

Esaminandu de aproape datele, ce le scotemu din

relatiunile periodice, ajungemu la rezultatulu, cá cea mai mare parte ma potemu dice, cá majoritatea absoluta a concubinariilor suntu persone legate in casatoria, cari dupa convetiuire mai scurta seau mai indelungata, si-au parasitu sociulu de casatoria, cá se pota trai in relatiune neiertata cu alta persona in de asemenea legatura ori póte libere; si numai o parte mica aprópe neinsemnata este de concubinari, cari ar' fi pre deplinu liberi si carora se nu li sté in cale impedimentulu legaturei, pentru de a poté contrage casatoria valida si licita. Faptulu acést'a ne indreptatiesce a afirmá, cá concubinatele se inmultiescu in mesur'a in care cresce numerulu casatorieloru nefericite si a casatorieloru invrajbiti, ne-traitori la olalta, si cá intre aceste doue lucruri esista acel'-si raportu, care esista intre cauza si efeptu. — Vrendu in urmare se stirpimu efeptulu, trebuie se inlaturamu caus'a producenta; voindu se stirpimu concubinatele trebuie pre lenga alte lucruri se lucramu la inpucinarea casatorieloru nefericite si in deosebu se ne damu tota silinti'a, cá neintielegerile dintre conjugii, cari ar' poté causá o formula despartire si instrainare a acelor'a, si prin acést'a li se-ar' dá privilegin la relatiuni neiertate, — se le aplanamu in totu tipulu si cu tóte midflocele iertate.

La inpucinarea casatorieloru nefericite mai multu pote se folosésca invetiatur'a besericeii; cáci déca cunoscú omenii ceea ce invéti'a beserice'a despre natur'a si esenti'a casatorieii, despre proprietatile si scopulu ei, despre detorintiele reciproce a le conjugiloru precum si despre sautieni'a acestei taine preste totu, mai securu se voru ferí de a contrage casatorii nu dupa intentiunile besericeii ci in contr'a acestor'a, si nu se voru lasá condusi de interes materiale seau de alta natura la incheierea de casatoria. — Si déca prelunga tote aceste se dau casatoriti, cari fia din o cauza seau alta traiescu in continua cérta, neintielegere si imparechiare si mai pre urma nice cá voiescu se continue convetiuirea casnica, este de detorinti'a preotului, cá se intrevina cu prudenti'a si tactulu recerutu folosindu si aplicandu midflocele potrivite cu natur'a casului concretu.

Nu este asia usioru lucru, pre cumu s'ar' crede, a aduce la cale o impacare durabila si sincera a casatorieloru litiganti, mai alesu déca se afla acestia pre o trépta inferioara a culturai spirituale si morale si déca cauzele neintielegeriloru dintre densii indreptatiescu pre o parte seau dora pre ambele de o potriua la mahuire sufletésca, la aversiune si la denegarea convetiuirei casnice; si cu tóta greutatea acést'a, e detoriu preotulu cá se intrevina si acést'a in puterea deregatorieii s'ale pastorale.

(Va urmá).

Gher'a 3 Februaru 1889.

Dr. Ioanu Popu, prof. de teolog.

Partea scolastica.

Amicii economului.

Suntu necalculate daunele, ce le causéza diferitele animale merunte, in gradini, paduri si câmpuri. Se ne aducemu aminte numai de devastarile sioreciloru, omideloru, gândaciloru, cariloru si altoru insecte, si trebue se marturisimu, cum-cà tota puterea si scienti'a omului nu pôte contrastá aceluor daunatori, si tota nisuinti'a lui ar' remané fora de succesu, deca sporirea aceluor animale n'ar' fi impiedecata de alte animale. Din norocire se afla paditori pururea descepti si neobositi cari de voia buna si fora de a cere desdaunare apera gradinile, padurile si câmpurile in contra insecteloru si altoru animalcule stricatióse.

Dar' omulu — in nescienti'a si scurt'a sa vedere — in locu se apretiéze pre aliatii sei fideli si se-i spriginesca in activitatea loru, pornesce in contra loru resboiu de estirpare si in mii de moduri se nisuesce a li- impuciná numerulu si a li- ingreuná sporirea; cea ce are de urmare trista: sporirea pernitiósa a insecteloru si altoru animalcule stricatióse precum si nimicirea celoru mai frumoase sperantie ale economului.

Naturalistii de multu an facutu cunoscuti pre acesti amici neobositi ai economului; legea inca a luatu sub aপরera sa pre acesti binefacatori ai omenimei, ma chiar' si staturile inca sau aliatu spre a li-asecurá esistenti'a: suntu inse milióne de agricultori, cari in nescienti'a si prejudetiele loru inca si astádi mai continua resboiu necrutiatoriu in contra acestoru binefacatori ai sei.

Decându se ocupa omenii cu economi'a rurala, tóta nisuinti'a loru s'a indreptatu intr'acolo, cá sè se inmultiesca teritoriulu de aratu. Er' spre ajungerea acestui scopu, se impucinéza locurile cositórie se taia padurile si locurile adumbrite de tufisiuri; tóte acestea se iau spre cultivare supunédu-se activitatei plugului si grapei; morascinele si trestiiurile s'au desecatu in urm'a canalisariloru bine conduse, si acum unduléza mare de spice — dar' adese-ori numai in imaginatiune — acolo, unde mai inainte cu câte-va decenie sau seclii afláu locu de adapostu insecte, amphibie, paseri sau mamifere rapitórie.

Agricultorulu si- motivéza acést'a lucrare asiá, cá sum economu si cá atare nu potu suferi in proprietatea mea teritoriu necultivat. Mai departe chiar' si lips'a nascuta din multimea erogatiuniloru inca mi-demánda, cá se nu crutiu ostanele, si se curatiescu totu ce sta in calea plugului si a proventului

ce se pôte sperá. Deci agricultorulu numai asiá se considera de economu adevratu, si numai in acelu casu cugeta cá si- inmultiesce venítutu seu, déca si celu mai micu teritoriu inca-lu face cunoscutu cu fierulu plugului seu. Acést'a apucatura a economului inse de multe ori nu inainteza pre cale corecta. Pre acestu terenu zelotipi'a s'a indatenatu a produce daune simtite.

Cu estirpirea nemoderata a paduriloru, tufisiuriloru tielineloru si morascineloru se conturba armoni'a, ce esista in natura. De aci se nascu neproportioni daunatióse pentru celu ce a causatu confusiunea.

Urmarindu cu atentiune regularitatea relatiuniloru materiali, mai departe considerandu procedurile omului in cultivarea plânteloru si animaleloru, venimu la acea convingere, cá activitatea omenesca pôte eserciá una influentia deosebita asupr'a diferiteloru fientie. Acést'a influentia este deplinu adeverita. Din promovarea seau impedecarea desvoltarei s'au nascutu speciele si varietimile si omulu neci astádi nu stà pre locu, ci prin maiestrii din ce in ce mai noue se nisuesce a ajunge rezultate mai nóue si mai supriindietórie.

Nu se pôte trage la indoiéla, cum-cà animalele desvoltate in natur'a libera suntu mai poternice si suntu mai capaci a se opune tempului si altoru relatiuni inimice, decâtu acelea fientie, cari in continuu au fostu impartasite de ingrigirea gingasitoria a omului. Acést'a se pote esperiá la numeróse fientie si chiar' si la omu.

Plântele gingasite, déca nu suntu seménate intr'unu solu corespundietorin: se atrofiéza si in fine se nimicescu. Nu ne potemu mirá dar', deca pomii, cerealele si plântele ornamentali de natura mai gingasia fiendu atacate de inimicii loru, se impucineza, ma se nimicescu cu totulu. Er' inimicii plânteloru neci cându nu lipsescu acolo, unde simtiescu ceva de nimicitu, ceva prada.

Insectele suntu creaturele cele mai stricatióse pentru economi'a rurala si pentru gradinaritu. Numerulu loru celu mare, inmultirea loru cea repede, agilitatea, iutiél'a loru, mai departe voracitatea loru le face cei mai pernitiósi dusimani pentru plântele cultivate. De óre-ce inse fàra de plânte neci omenii nu potu traí, ér' insectele se nisuiescu a-si valorá chiamarea nimicitoria chiar' in vegetatiunea cea atátu de necesaria omeniloru, ele suntu inimici si omului si inca inimici periculosi cu atátu mai vértosu, cu câtu nisuintiele nóstre de ale nimici, in urm'a impregiariloru amentite, suntu desierte. Si asiá suntemu

siliti a esperia, cà numerulu loru pre di ce merge se totu inmultiesce fara. cà se se inmultiesca procedurile si midilócele acomodate spre stêrpirea loru.

Afirmarea unui naturalistu renumitu, cum-cà cu progresarea agriculturii si civilisatiunii, scade numerulu insectelor, locustelor si vierniloru, precum se vede, este basata pre una credintia retacita, pentru-cà cantitatea daunelor ce se areta, documentéza contrariulu, cea ce vomu demustrá in celea urmatórie.

Individii singuratici, ma chiar' natiuni intregi se plângu pentru daunele cauzate de insecte; invetiati si reuniuni esperimentéza, cauta midilóce prin cari se rarésca sirulu inamiciloru merunti si totusi ce vedemu? Multimea ómeniloru se plânge si cauta midilóce dar' despretiúesce acei aliati, cari cá si nesce soci fideli ne ar' ajutá in lucrarea nóstra si ne ar' conduce la scopu.

Omulu este nemultiamitoriu, si despretiúesce aliatii, ce se imbia de sine, seau li- desconsidera cooperarea si instrainéza, nimicésce, persecutéza chiar' acele animale, cari i-ar' fi spre ajutoriulu celu mai mare in lupt'a portata contra insectelor.

On. cetitoriu de securu a aflatu dejá, cà acesti aliati, acesti amici ai economului suntu cu deosebire *paserile*.

Déca taiamu padurile, impucinámu tufisiurile, secamu morascinele si spargemu tiélinele, in mesura mare se impucinéza si numerulu paseriloru, cà-ci acestea atunci suntu despoiate de asiluri si suntu impedeate intru cladirea cuiburiloru. Asiá dara prin acést'a chiar' economulu ar' portá lupta nimicítoria contr'a aliatiiloru, contr'a amiciloru sei. Dar' acést'a nu e deajunsu; copíi economului au mare petrócere in cautarea cuiburiloru si vai de pui ce ajungu in mân'a loru.

Altii cu diferite curse prindu bieteles paseréle si nu cugeta, cà prin acést'a petrócere aloru folosescu chiar' inamiciloru sei.

Intre *mamifere* inca se afla animale, cari se potu considerá de amici ai economului, cari cá si paserile se impartasiescu in tractare rea. Liliaculu, sobolulu, ariciulu, — se nutrescu cu insecte stricatióse, dar' pentru acea suntu persecutati si omulu se simte norocosu si usioratu, déca se póte laudá, cà a tintuitu de pórtá unu liliacu seau a omoritu in gradina unu sobolu.

Apoi facia de *reptilie* si *amfibie* ne portámu chiar' cu antipatia. Se póte luá de una minune déca unu economu dà de unu sierpe, siopêrla seau brósca si nu o taia in bucàti; macaru-cà càtu de folositórie untu si acestea.

Chiar' si intre *insecte* inca se afla unele, a caroru lucrare e una adeverata binecuventare, acestea trebuie se le cunóscemu pentru-cà se nu le stêrpimu dimpreuna cu celea stricatióse.

Nu se póte negá, cum-cà acestea crudimi se nascu mai alesu din nesciintia si din prejudetie, dar'

acést'a nu póte servi de scusa; prin urmare trebuie se ne nisumu a sustiené arangiamentu, armoni'a ce se afla in economi'a domestica a naturei si acést'a numai asiá vomu poté-o face, déca vomu cunóscé natur'a si conditionile de viétia a singurateceloru animale.

Desi omulu este domnitoriu preste animale, totusi trebuie se abuséze de acést'a domnire a sa, si asiá creaturele subordonate si mai alesu acelea, cari i- suntu spre folosu se le apere intre tóte impregiurarile.

Cându judecámu asupra raportului, ce esista intre omu si animale nu purcedemu din una teoria séca ci ne nisumu a impreună observatiunile naturalistiloru cu esperinti'a propria si déca asupra acestoru doi factori vomu pronuciá sentintia nepreocupata, atunci nu potemu fi judecati, cà pretiuimu prea multu activitatea paseriloru si animaleloru folositórie.

Acea nu o potemu dice, cà se voru aplaná tóte neproportiunile din natura indata ce vomu luá paserile sub aperarea receruta, cà-ci precum la impucinarea paseriloru s'a pretinsu multu tempu, astu-feliu si la inmultirea numerului acelor'a se va póti totu atát'a tempu. Acést'a impregiurare inse n'are se ne sparie dela aperarea paserileru; cu deosebire, déca vomu cugetá, cà numerulu paseriloru folositórie a scadiutu deja si pâna aici in mesura mare, si unde va ajunge lucrulu, déca nimicirea paseriloru se va continuá in proportiunea de pâna acuma?

Deci recomandámu fia-carui economu cá se-si crutie si apere amicii, aliatii sei din clasa paseriloru, mamiferiloru, reptiliiloru si amfibiiloru.

In celea urmatórie ne vomu nisuf a aretá modulu de viétia a tuturoru acestor'a, precum si midilócele ce tintescu aperarea loru.

Descrierea vomu incepe-o cu paserile, cari relative mai multu folosescu ómenimei prin nimicirea insectelor.

(Va urmá).

Fanatismu si fatalismu,

(Continuare din Nr. 9).

De altmintrea ce se si invétie aspirantii de functiuni, càci una scientia juridica in sensu propriu nici nu esista la turci. Coranulu, deosebitele ordonantie ale sultaniloru ce s'au succedatu si consuetudinea seau obiceiulu suntu basele tuturoru legiloru turcesci. Din acestu convolutu de sensu si nesensu, din legislatiunea, alu carei codu principale este Coranulu, cartea fanatismului si a fatalismului, — si-formuléza judecatoriulu sententi'a, prin care resólve si decide causele ce-i obvinu. Dar' se nu se uite, cà prin midilócele de coruptiune, de cari suntu accesibili judecatorií, cu inlesnire se modifica ori-ce sententia deja adusa. Dela unu tîmpu in cóce se aude, ce e dreptu, si la turci de unu codu penale, comerciale si de una procedura in causele comerciale, dar' tóte acestea nu suntu de càtu nesce plagiatu de prin codurile francese, adunate la

ordinului guvernului, fără de a fi adaptate și acomodate câtu-si de puțin după relațiile sociale din Turcia.

Că unicul institut superior de învățământ ar fi o academie de medicină și chirurgie, ce-si mulțumesc înființarea sultanului Abdul Medjid. Dar și această e menită numai pentru calificarea de medici militari; căci pentru starea sanitară a populației civile, guvernul nu poartă nici una grijă. De aceea turcii mai cu dare de mână de pre la orășe consulta în casu de morbu pre medicii europeni; cei mai seraci se dau pre mână dervisilor, a farmecătorilor și a babelor, cari pretind că știu vindecă prin aplicarea de descantece, talismane și alte medii farmecătoare; ări tieranii moru mangaiandu-se cu credința în ursita. De altminte faptulu, că și între medicii militari sunt foarte mulți europeni, mai alesu germani și austriaci, dovedescă că nici academiă din ăstănu nu produce multu sporu, fia și numai pentru igienă armatei.

Precumu fia-care omu singuratecu, totu asiă si-are și ori-care popor individualitatea sa, la a carei pronunțare colucra sangele, dezvoltarea istorică, educațiunea, religiunea, climă, datinele și moravurile. Individualitatea poporului turcescu se pôte dice cu dreptu cuventu, că este productulu indolenței și a apatiei, cari isvorescu din credința fatalismului, și cari caracterizează de regula semănțele nomade desprețuitoare de activitate. A civiliză dar pre turcu, seau a-lu face european, ar însemnă a-i schimbă individualitatea; ări operă această ar fi întocmai asiă de dificilă că și cea, de a face din european asiătu. Europeanulu, buna-ora nu-si va poté află nici odata cea mai înaltă placere în lenevire, întocmai pre cum turculu nu si-o pote află în activitate, lucrare, studiere. A ședé diuă întrăga cu picioarele încrucișate pe una rogoșină, a luă opiu și a nu lasă ciubuculu seau nerghilăuă din gura, a-si emite privirile prin aeru fora de ale țintii asupră unui obiectu seau a privi în secu fora de a-si fremență creerii cu vreo idee ori cugetare, a crede în fatu, și dominatu de această credință a se contenî dela ori-ce activitate, a consideră pre femeș că lucru (res) și a țiené la stupidă credință, că numai sufletulu barbatulu și alu canelului e nemuritoriu, ări alu femeș nu, — tote acestea se potu unî numai cu firea unui asiătu, care țiené la nenorocitele insanității ce le invetia coranulu. Pre câtu tēmpu turculu vă crēde și vă țiené la unele că acestea, nu vă poté devenî european, de ore-ce a nu lucră, a nu cugetă și a nu crede adevăruri, — sunt negatiuni, ce stau în contradicțiune cu ființa internă a europeanulu luminatu și nobilitatu prin sublimel invetiaturi ale creștinismulu.

Cu individualitatea asiatică a turcului e strâns legată stagnarea și staționarea în propriă sa cultura, lipsă cunoștinței de cealaltă lume, neinteresarea și neingrădirea de ori-ce instrucțiune pentru generațiunea crescândă. De aceea, creerii turcului nici odata nu traseru de fulgerulu unei cugetări, nici faciă lui nu presenta vre-o trasură

propriă inteligenței, ări în ochii sei nu vedi oglindindu-se decâtu apatie și indolență, surori gemene nascute din fatalismu.

Cându accentuăm neinteresarea turcului pentru propășire în cultura și știință, n'avem nici pe departe intențiune de a negă existența unei literaturi, seau de a afirmă că în Constantinopol n'ar fi bibliotecă. Inse cu gradulu de instrucțiune, ce amu vediatu că se dă poporulu preste totu, și în lipsă de institute mai înaintate de învățământu, e lesne de întielesu, că poporulu turcescu întocmai asiă nu-si cunoșce literatură, precum nu șcie apretia nici foloșele bibliotecelor de cari nu se servescu, decâtu literatii în sensu strânsu. E lucru firescu, că necunoscându-si literatură sa, cu atât mai puțin va cunoșce ceea a vechilor Romani și Elini, deși locnesce într'ună din cele mai frumoșe parti ale anticității clasice. Despre colosală nesciență în istoria și literatură vechia ce domnesce chiar între turcii, cari trecu de mai înștruiți, ni narăza Th. Grimm unu casu prea interesantu. „În excursiunea ce aveam ș-o facu, dice densulu, me înșociau doi turci dintre cei mai învetiați. Din conversațiunea ce o avui cu ei asupră caletoriei mele, aflai că bietii omeni suferu de cea mai complectă necunoștință a istoriei și literaturii. Numiri că Trojă și Homer le audî acum pentru întâiă data din gură mea, și nu-si poteau imagină, ce ar fi facutu marele principe (ad. Homer) într'unu satu micu că Bunabasi (asiă numescu ei Trojă). Spiritulu meu se revoltă, — continua Grimm audiendu că în seclulu alu nouă-spre-diecelea e cu potență atâtă necunoștință pre malurile Bosforulu. Continuandu inse cu ispitirile mele, aflai în fine, că Platone și Aristotele nu le erau cu totul necunoșcuti; dar ăca cum i- cunoșeau ei: Despre Platone diceau că a fostu mare veziru la unu rege alu Persiei, care-lu înșarcină cu educațiunea fiului seu. Marele veziru inse nu se dovedî demnu de încrederea, cu care-lu onorase regele, de ore-ce tenerulu printiu remase stupidu, prelēnga tote invetiaturile ce i- le dedese Platone. Din causă această regele -lu amenință cu demisiunea și disgrația sa. Platone educase de odata cu printisorulu și unu sclavu de aceea-si etate. Acestu sclavu puse pre rege în uimire prin vastel cunoștințe, ce le castigase dela marele viziru. Pentru această regele revenî asupră decisiunei sale de mai înainte, și grația ărași pre Platone, alu carui nume a remasu până astăzi în memoriă poporulu. Sclavulu educatu împreuna cu tenerulu printiu, se numea Aristotele“. „În chipulu acestă“, adauge Grimm, „a potutu se ajunga prea lesne și parintele Homer în servitiulu curtei regale din Persia, numai pote sub altu nume“.

J. Marculețiu, profes.

Cultură facultatii sensitive în generalu.

Omulu are nu numai facultatea de a-si representă diferite lucruri, ci și facultatea de a șemți o placere seau neplăcere în urmă acestor reprezentatiuni și în urmă impresiunilor,

ce lefacu in dînsulu lucrurile. Acést'a facultate respective simtiementele inca se potu cultivá.

In desvoltarea facultatii sensitive in genere prin urmare si in cultivarea diferiteloru simtiementele legea principala este a face, cá binele, adeverulu si frumosulu se devina obiectulu celu mai vivace alu simtiementului, de ore-ce numai in modulu acést'a si numai atunci le va considerá omulu de bunurile celea mai pretioase ale vietii, numai atunci se va nesui cu ore-care interesu si însufletire nobila, cá se ajunga in posesiunea lor.

Sentiementele se potu cultivá atâtu midîlocitu, câtu si nemidîlocitu.

Mai antâiu si mai nemidîlocitu influinţiáza asupr'a facultatii sensitive diferitele raporte ale vietii si artele frumose.

Dintre relatiunile vietii: *famili'a* si *scól'a*; é' dintre artele frumose cu deosebire: *music'a*, *pictur'a*, *poesi'a*, si *art'a dramatica*, eserciéza cea mai mare si mai vivace influinţia asupr'a cultivarei simtiementelorou omenesci.

I

Spiritulu, ce domnesce in vietia familiara, eserciéza o influinţia decisiva asupr'a simtiementelorou unui copilu. Din acést'a cauza parintii numai asia voru fi in stare a cultivá simtiementele copiiloru sei in o directiune salutaria, deca voru grigi, cá vietia din cas'a si famili'a lor se fia morala, religiosa si nobila. Deore-ce e lucru bine cunoscutu cum-cá ordinea seau disordinea, esemplulu bunu seau reu, bucuri'a seau dorerea, relatiunea seau reportulu facia de alte familii, directiunea si obiectulu nisuintieloru, influinţieia asupr'a copiiloru in unu modu involuntaru si nemidîlocitu. Copii judeca forte de tempuriu, cum-cá si ei su detori se lucreze asia, cum vedu lucrandu pre aceia, cari petrecu cu densii, pre cari i iubescu si respecta. Asiadara ei primescu neschimbate acelea impresiuni, cari se imprima atâtu de adencu in spiritulu lor, incâtu in totu cursulu vietii loru urméza cu constantia directiunea insusita in cas'a parintiésca.

Si in linia prima mam'a e chiamata, si ea pote eserciá influinţi'a cea mai durabila si binefacatoria asupr'a filorou sei. Acést'a este o urmare prea naturala, deore-ce e lucru prea bine cunoscutu, cum-cá in anii copilariei omulu este fiinti'a cea mai nepotintiosa si astu-feliu mai avisatu la ajutoriulu si ingrigirea straina. Er' in cunoscerea nepotintiei si debilitatii sale, copilulu in mam'a sa afla fiinti'a acea, care in totu momentulu e gata a-i prestá fora intardiare ajutoriulu si ingrigirea, de care are lipsa, ma e resoluta a se sacrificá chiaru si pre sine pentru fericirea si bunastarea filorou sei. Acést'a ingrigire delicata, caracteristic'a mamelorou bune, descépta in inim'a copilului o alipire, atragere catra mam'a sa; cea ce in urma se desvolta in iubire. Din acést'a relatiune reciproca resulta apoi, cá copilulu, care si altu-cumu mai multu petrece in societatea mamei sale, si astu-feliu dela acést'a primesce si primele si celea mai dese impresiuni, si insusiesce involuntaru si in unu modu statornicu modulu de engetare, sentire, vorbire si activitate a mamei sale. Fericitu e asiadara copilulu acel'a, carui'a provedinti'a divina i-a

daruitu cá ángeru pazitoriu o mama buna, morala si religiosa!

Cu totulu alt'a este relatiunea dintre copii si tata. Mam'a si cresce copii sei prin iubire, é' tatalu cu auctoritatea sa. Fia-care copilu scie, cum-cá tatalu este capulu, ingrigitoriulu familiei; cá in familia tote au se se intemple dupa voi'a tatalui seu; si in fine vede, cum-cá si mam'a se supune auctoritatii capului de familia. Si fiindu-ca vede, cá tatalu seu lipsesce mai adeseori de acasa, cá e de constructia mai tare, mai seriosu, cá in lucrurile sale e consecuentu si mai energiosu, de acea stiméza pre tatalu seu si se supune vointiei lui.

Deca asiadara parintii nu se potu intielege intre sine, cu alte cuvinte deca intre tata si mama nu esista relatiunea, fora de care o vietia familiara fericita nici cá se pote cugetá, atunci anim'a cea frageda si nevinovata a copilului va suferi multu si adeseori asia de multu, incâtu nici venitoriulu nu va fi in stare se repareze si emendeze acea, ce a stricatu famili'a, cas'a parintiésca.

Asemenea mare influinţia potu eserciá asupr'a culturai simtiementelorou unui copilu chiaru si cei alalti frati. Ce e dreptu acestor'a nu le detoresce pote nimicu, cu acestia se afla in o relatiune coordinata; dar' pre lînga tote acestea convetiurea, petrecerea continua in cas'a parintiésca, ajutorirea imprumutata, joculu comunu, acoperirea uniforma a lipselorou de tote dilele le conduce vietia in aceasi directiune prin urmare si simtiementele. In privinti'a acést'a educatoriulu respective parintii au de resolvatu doue probleme nu de pucina insemnatate. Deoparte adeca trebue se veghieze cu multa ingrigire, cá nu cum-va se prindia radacini in anim'a copiiloru sei, — între frati, — nici se lasa a se desvolta egoismulu invidi'a, ur'a s. a. erori si pecate; é' de alta parte se se nesuésca a conduce crescerea copiiloru sei astu-feliu, incâtu iubirea fratiésca se se manifesteze si in fapte.

Prim'a problema se póte resolvá, asia deca toti copiii voru fi tractati intr'o forma si dreptu, deca toti se voru bucurá de ace'a-si iubire, de acelea-si favoruri din partea parintilorou seau crescutorilorou sei; cu alte cuvinte nu este iertatu a face destingere in ei, ei pre toti se-i consideramu de egali, fiindu frati, avêndu aceia-si parinti, acelea-si detorintie si drepturi. — Er' problem'a a dou'a o voru resolvá asia, deca voru grigi cu multa strictetia; cá copiii se se ajutore imprumutatu, se se servésca unii pre altii, se ié parte activa fia care din bucuri'a si intristarea fratilorou sei. Cu câtu se voru impartasi in unu modu mai egalu si impartialu din iubirea parintiésca, cu atâtu va succede mai bine si cu mai multa usiorintia educatiunea. Iubirea fratiésca devine fundamentulu compatimirei nobile si alipirei simpatice catra de deapropelu nostru.

Alu doilea cereu de vietia, in care pasiesce copilulu, este scól'a. Scol'a, deca e unu institutu pentru inmultirea cunoscintieloru numai, atunci nu pote eserciá o mare influinţia asupr'a nobilitarei animei. E lucru cunoscutu inse, cum-cá scól'a poporala numai asia corespunde destinatiunei sale, deca e totu unadata si institutu de crescere, va se

dica scol'a poporala trebuie se creasca si instrueze. Scol'a cu deosebire e chiasmata, cá prin dispositiunile sale se maréscá voi'a de lucru a eleviloru sei, si se-i deprinda la o lucrare comuna. In scola copilulu vine in atingere, intra in ore care relatiune cu colegii sei si cu invetiatoriulu. Relatiunile acestea inca voru eserciá o mare influentia asupr'a vietii sale ulterioare.

Contactulu dintre conscolari influentiaza asupr'a culturai sentimintelorú atátu negative, cátu si positive. Copiii influentiaza unulu asupr'a celui-alaltu in modu negativu intru atát'a, incátu in multe privintie se indrépta unulu pre celu-alaltu. Multe erori, ce le aducu cu sine de acasa, prin contactulu cu conscolarii sei se pierdu, seau se debilitéza pre neobservate si cu mai multa securitate, decâtu in cerculu familiei seau a crescutoriuluu seu. Asia d. e. inderetniei'a si capritiulu nu numai cá nu se potu desvoltá între colegi, ci din contra si pierdu tota puterea, deorece copiii eschidu simplaminte din societatea lorú (dela jocu) pre colegulu lorú inderetnieu si capritiosu, si numai atunci lu reprimescu, deca se supune neconditionatu vointiei comune, adeca deca abdice de capritiele sale. — Vanitatea si increderea in sine s. a. in vietia scolara disparu se pierdu repede.

Dar' vietia scolastica influentiaza si in directiune positiva asupr'a copiiloru, incátu adeca conduce pre elevi la cunoscerea de sine si da nascere convingerei, cuncá vietia numai in societate cu altii se póte cugetá; va se dica inaltia spiritulu comunu, socialu. Vietia scolara forméza asia dicúndu puntea de trecere din vietia familiara in cea publica.

Cu totulú alta e relatiunea dintre elevi si invetiatoriu. Copilulu indata ce incepe a umblá la scola abdice de pretensiunile si favorurile de cari se bucurá, pana ce erá acasa. Invetiatoriulu aflandu-se in unu raportu mai departatu de elevii sei, cu atátu va deveni mai evidenta inaintea copiiloru voi'a si auctoritatea aceluia. Unu invetiatoriu si póte validitá cu multu mai usioru auctoritatea si vointia sa, decâtu parintii.

Afara de relatiunile din cas'a parintiesca si scola, mai influentiaza asupr'a animei copiiloru totu intr'unu modu nemidilocitu artele frumóse; si dintre acestea cu deosebire music'a si poesi'a, declamarile si cantulu, cetirea frumósa si tipurile, si in specialu music'a e in stare a face o impresiune mai vivace asupr'a animei omenesci.

(Va urmá).

J. F. Negrutiu.

Magistratur'a majora ordinaria la Románi.

(Continuare din Nr. 9).

Pretur'a.

Dupa-ce s'au introdusu cestiunile perpetue pretorii fiendu-cá au devenitu presiedintii tribunaleloru stabili de una parte, de alta parte studiarea cestiuniloru acestor'a recereau unu tempu mai indelungatu; — nu se poteau tramite in provincie, ci trebuiau se petróca intregulu anu

in Rom'a; numai dupa espirarea anulu se tramiteau cu numirea de propretore din aceia, cari si-au implenitu anulu de servitiu cu caracteru nepetatu si cu fidelitate; unde petreceau unu anu¹⁾.

Se nasce intrebarea, ore propretorii numai singuri mergeau in provincie, seau erau insociti si de alti oficiali magistratuali? Cu respectu la intrebarea prima, se pote respunde; cá conformu marimeii provinciiloru se dedeau in ajutoriulu pretorelui mai multi seau mai pucini legati si quaestori; acestia i- alegea senatulu ori adunarea poporulu, aceia insisi pretorii, precum dice Cicerone in Philipica 2 c. 20: „alesu de questoru, apoi numai decâtu ai fugitu la Caesaru fora decisiunea senatului, fora sortire si fora lege²⁾).

Cându sosiá diu'a plecarii din Rom'a, pretorele insocitu de frantasi, amici si neamuri mergea in Capitoliu, unde aducea sacrificiu lui Joie, totu de acelasi conductu erá insocitu pana esiá din cetate, dupa ce sosiá la loculú desemnatu, incurgea norodulu din tote unghiurile provinciei spre intempinare, de aici numai dupa unu anu se reintorceau.

Cu respectu la intrebarea a dou'a, este de insemnatu; cá propretorele era prevediutu si cu puterea militara si cu cea civila, in tote afacerile acestea lu ajutau legatii; afacerile puru financiari le condncea quaestorulu, elu se ingrigiá despre adunarea tributulu dela locuitori, precum si despre provederea militiei cu proviantu si solvirea platei; despre tote acestea numai statulu erá responsabilu; despre acea deducea ratiociniu in trei esemplarie, dintre cari done le depunea in doue cetati mai insemnate ale provinciei, ér' alu treilea in *cass'a statulu* din Rom'a.

In urma trebuie se amintescu, cá loculú pretorelui, de unde anuncia sentintiele, erá una tribuna asediata in foru, de asupra ei una lancea — *in semmulo poterei* — pre tribuna unu scaunu de osu de elefantu. Imbracamintele lui erá *toga pretexta* cá si a consuliloru.

Censur'a.

Dupa traditiune Serviu Tulliu a fostu primulu, carele a instituitu censur'a, precum afirma Liviu: „*Censum enim instituit, rem saluberrimam tanto futuro imperio, ex quo belli pacisque munia non civitum ut ante, sed pro habitu pecuniarum fierent*“³⁾. Elu a prevediutu, cá privilegiile si drepturile între cetatienii din Rom'a nu suntu împartite proportionalminte; de ace'a si elu, cá Solonu la anulu 594 a. Ch. in Athen'a, luá de basa averea, dupa acést'a clasificá cetatienii. Cá impartirea acést'a se se pota sustiené in tota vigoarea: a introdusu lege, in urm'a carei'a pre venitoriu

¹⁾ Vedi: Cic. Phil. 1, 8, 19. Lange sustiene, cá propretorii pana atunci remáneau in provincie, pana cându i- inlocuiau cu altii; dar' acést'a nu se póte primí, cu atátu mai vertosu, cáci neci unu scrietoriu clasicu nu o amintescu.

²⁾ Mai asemenea se esprime si Liviu in cartea 30, cap. 33.

³⁾ Liv. cart. I cap. 42: Elu a infietiatu censulu, unu lucru forte salutaru pentru unu imperiu de asia venitoriu, dupa care sarcinile resbelului si pacii au se fia nu dupa capu ca mai inainte, ci dupa avere.

fia care cetatienu inarmatu are se vina in forulu lui Marte totu la cinci ani, unde au se-si marturisésca numele, positi'a, muierea, pruncii, averea mobila si nemobila; tóte acestea seau le spunea, seau le inscriá in asia numitele table censuali — tabulae censuales —; dar' erá obligatu a le adevéri pre lãnga depunerãa juramântului. Acést'a procedura se pretindea cu atât'a rigore, încãtu déca se dovedea cà cineva a juratu strêmbu, atunci respectivulu 'si pierdea libertatea si averea, Cu ocaziunea acést'a se aducea jertfa lui Marte, *jert'a acést'a constá din unu porc, una oia si din una vita cornuta*, ce se numiá — Suovetaurile, — In respectulu acést'a Liviu se exprima in modulu urmatoriu: „Censu perfecto edixit, ut omnes cives romani, equites, peditesque, in suis quisque centuriis in campo Martio prima luce adessent. Ibi instructum exercitum omnem suovetaurilibus lustravit, idque conditum lustrum adpellantum, quia is censendo finis factus est¹⁾.”

Lange in opulu seu la pag. 342 din tomulu I. sustiene, cà Serviu Tulliu a tienutu lustrulu de patru ori; încãtu are dreptu numitulu auctoru, nu se pote sci; de óre-ce auctorii clasici nu convinu in respectulu acést'a, de ace'a acést'a impregiurare se póte omite, se vedemu fasele, princiari a trecutu acestu oficiu atatu de insemnatu la Romani. Dupa infientiarea republcei si oficiulu de censoru a trecutu prin resórtulu consuliloru; aceséa au fostu si in calitatea acést'a pâna la anulu 444 inainte de Chr.; cându introducându-se tribunii cu putere consulara s'au decisu cà se se aléga din sinulu patriciloru doi censori²⁾ precum dice Liviu la cartea 4 cap. 8: „Idem-hic annus censurae initium fuit, rei a parva origine ortae, que deinde tanto incremento aucta est, ut morum disciplinaeque romanae penes eam regimen senatus equitum que centuriae decoris, decorisque discrimen sub ditione ejus magistratus publicorum jus privatorumque locorum, vectigalia populi romani sub nutu atque arbitrio essent.“ (Vá urmá). **Aronu Deacu.**

Celariulu si vasele de vinu.

Precum sanetatea omului depinde multu dela una locuintia buna asia si pentru durat'a si bunatatea vinului, celariulu bunu e una conditiune principala; de unde este de lipsa, cà pentru celariu se se alega unu locu acomodat

¹⁾ *Liv. cart. I. cap. 44:* Terminându-se censulu dede ordinu, cà toti cetatienui romani, calaretii si pedestrii, fia-care in centuriile sale se se presenteze in diori de di in câmpulu lui Marte. Aci instruindu armata o purifica prin sacrificiulu din unu pecu, una óie si unu taturu; acestu sacrificiu s'a numitu lustru, fiendu-cà prin elu s'a pusu capetu censului.

²⁾ In acestu anu s'a instituitu censur'a, carea erá de unu inceputu bagatel, apoi la asia desvoltare a ajunsu, incatu avea directiunea moravuriloru si disciplinile romane, in puterea acestui magistratu éra de a dispensá onorea si desonorea in senatu si in centuriile calaretiloru, la vointi'a si arbitriulu acestui magistratu stăteau locurile publice si private, venitele poporului romanu.

³⁾ Cuvântulu «census» se deriva dela verbulu censere, ce însemna a numerá, a pretiú, a estimá; de ace'a in limb'a grecésca se numesce τῆμετρος).

si acel'a se se zidésca asia, încãtu frontariulu si usi'a se- fia spre nordu-ostu, seau spre nordu-vestu, seau chiar' cu totulu spre nordu, dar' neci la unu casu spre sudu, pentrucá se nu pota strabate radiiele celea calde ale sórelui de amiedi prin usiele si ferestile lui; cà-ci caldur'a ajuta numai fermentatiunea (dospirea).

Celea mai bune celarie suntu acelea, cari suntu zidite in costele dealuriloru seau suntu chiar' taiate in stãnca, dar' apoi acestea in pucine locuri se potu face, si celea mai multe se facu in locuri plane, unde si zidirea se intempla mai cu spese, deca voimu se fia acomodate. La saparea unui celariu trebuie se se nisuesca omulu intr'acolo, cà temperetur'a acelui'a iern'a, ver'a se fia egala si se fia 8° R.; deca atât'a nu se pote, atunci mai bine se fia mai mica de câtu mai mare, cea ce se pote ajunge asia, deca afundimea celariului va fi de 16—20 urme si uneori chiar' si de 30 urme.

Celariulu se nu fia neci prea umedu, neci prea uscatu cà-ci in casulu primu se voru mucedí paretii, vasele etc., er' in alu doilea vasele se usca prea tare si multe parti aromatice evaporeza din viinu prin gãurelele vasului prea uscatu, din care cauza suntemu siliti a implé vinurile mai adeseori. Deca celariulu este prea umedu, trebuie inaltiate mai susu stelagiele, pentrucá se se pota curati pre sub vase mai usioru si mai adeseori, si prin acést'a de odata se incungiura si plesnirea cercuriloru; acestea trebuie visitate de multe ori si mai cu sema pre la equinoctiu, cându vinurile suntu espuse fierberiloru periodice. Deca celariulu este prea uscatu, trebuie se inchidemu ferestile si ventilátorele, de orece intunecimea causéza umediela.

Spre a poté incungiurá inse acestea inconvenient, trebuie se fimu cu atentiune inca la saparea si zidirea celariului.

In ainte de zidire trebuie se cunoscemu natur'a locului, si deca acést'a este apatosu, atunci costele zidului fundamentalu trebuie aparate cu unu stratu de nisipu càtu se pote de grosu, asemenea si padimentulu se se cupusiésca cu nisipu si numai dupa acea se se cladesca cu caramida seau cu pietrii patru-ânghiulari. Padimentulu se fia inclinat si inca seau dala capu pana la titin'a usiei, seau dela acést'a spre capulu celariului seau dela paretii spre centrulu celariului; inclinatiunea acést'a are de scopu, cà ap'a ce se versa prin celariu, seau deca se intempla, cà se se verse ver una bute, se se pota aduná intr'unu basenu construitu spre acést'a.

Boltitur'a celariului are se fia cladita din caramida si fora crepaturi, cà-ci acestea ar' servi la propagarea necuratieinei. Lumin'a celariului se fia moderata, de ore-ce lumin'a prea mare produce uscatiune, er' intunecimea ajuta putredineea. Fontanile si ghiaciarele nu suntu stricatiose in celarie.

Celariile au lipsa de curatienia esemplara, pentru acea regulatu trebuie curatite, maturate si aerisate; afora de ace'a nu trebuie se se conserveze in celariulu cu vinu, verdetiuri, curechiu crumpene, morcovi, petringei, póme, cu atâtu mai pucinu otietu seau vinuri otietite.

Ce atinge vasele de vinu, acestea suntu multifarie, astadi se folosescu si machine si inca de multe ori forte complicate. Dintre vase celea mai comune suntu: cad'a, butea, putenulu, ciuberulu, litr'a, turnariulu, etc. Tote acestea si altele trebuie tiente curatu si grigite, cà se nu se usuce seau se se umediesca prea tare. Totu-deauna inainte de intrebuintiare trebuie cautate, oparite si numai sbicite au se fia aplicate. Acést'a grigia se estinde nu numai la internulu vaselor ci si la esternulu acelor'a. Necuratiei'a vaselor aduce daune mari si cu deosebire

a butiloru, pentru acea trebuie bine grigite. Butile se facu din lemnu de stejariu; românii cei vechi si conservau vinurile in vase de piatra, dar' acestea sau aflatu de necorespunditorie. Astadi incepu a folosi si *buti de cementu*, cari le zidescu in celariu si paretii lor se ungu pre din laintru cu una materia, carea apara, că vinulu se nu capete ceva mirosu seau gustu reu.

Butile de cementu au urmatóriele avantagie: Ocupa mai pucinu locu, suntu mai eftine, tienu mai multu, nu suntu espuse focului, suntu forte acomodate spre conservarea vinuriloru vechi, pastreza bine temperatur'a egală, se potu tiené curate cu multu mai usioru, evaporarea e tare impiedecata si altele. Considerandu acestea ar' fi bine, cându sar' introduce si pre la noi.

Atari buti se zidescu in siru si pre cum amintisem pre din laintru se ungu cu una anumita materia, ce conserveze bine curatienia vinului.

Ce atinge curatirea butiloru de lemnu nouă, acestea au se fia deosebitu ingrigite; pre cându celea trebuie se se tienă numai curate; la celea nouă regul'a principala e, că nu este iertatu a pune in ele vinu curatu înainte de ce sar' fi estrasu din ele gustulu si mirosulu de lemnu. Butile nouă înainte de tote se oparescu bine cu apa fierbinte dupa acea se implu cu apa curata, rece, carea totu a dou'a di o renoimu si acést'a tiene 8—10 zile, atunci luamu din ea cu unu pocalu, si deca apa' va fi curata si fora de mirosu, oparimu butea din nou, érasu cu apa fierbinte, in carea amu solvitu sare, acést'a apa o lasamu se stée in bute cam una diumetate de di, pentru-cá ap'a sarata se pota strabete in tote gaurelele butei. După tote acestea oparimu butea cu vinu fiertu, care are se stée in bute cam 24 óre, si numai dupa acea potemu pune in bute vinu spre conservare. Chiar' si dupa acést'a tractare inca este mai consultu a pune in butile nouă mai antáiu vinu nou, si inca si acést'a se n'aiba defecte.

Alti tracteza butile nouă asia: dupa ce le oparescu cu apa sarata, versa in ele spiritu curatu, rostogolescu butea pentru-cá spiritulu se penetreze in tote partile butei, apoi aprindu spiritulu si dupa ce s'a stinsu flacar'a, astupa butea pana la intrebuintiarea ei. Aici trebuie se fia omulu atentu la acea, că se nu puna mai multu spiritu, de cătu cam 3 deci la unu butoiu de 5 litre si pana ce arde spiritulu se nu se inchida gaurile vasului.

Unii tracteza butile nouă asia, că la tota feri'a seau litr'a computa câte $\frac{1}{2}$ chilo de varu nestinsu, varulu se baga in vasu, pre elu torna apa fierbinte, — acést'a solutiune se tiene in vasu cam 6—8 zile si se scutura vasulu mai adeseori, dupa acea se versa si vasulu se oparesce cu apa curata pana cându ap'a iesa din vasu chiar' curata, atunci vasulu se imple cu apa curata, rece si se lasa se stée asia pana cându a disparutu de totu gustulu si mirosulu de varu.

Er' butile vechi înainte de intrebuintiare se visiteza, că n'au mirosu de mucediela? deca au, atunci se desfunda la unu capu si decum-va mucediela are colore galbina, si dupa ce se sterge acést'a, locul remane cu pete negre, vasulu nu se mai pote folosi la conservarea vinului, deca inse nu remánu puncte negre, atunci se sterge mucediela, vasulu se oparesce cu apa varósa, dupa acea cu apa curata fierbinte, in fine se clataresce cu apa rece si dupa ce se sbicesce vasulu se tracteza cu sulfure (puciósa), seau stergandu-se mucediela, vasulu se párjolesce pre din laintru cu paie, dupa acea se curatia de funingine, apoi se oparescu cu apa fierbinte, in care amu fostu pusu frundie de nuce seau de persecu, in fine se clataresce cu apa rece si se tracteza cu puciósa. Asemenea se tracteza si butile, cari

au capatatu mirosu de otietu. Despre curatienia a acestor'a apoi ne convingemu asia, că punemu una bucatica de hartia de lacmus pre unu locu umedu alu vasului si deca pre hartia observamu rosietia, continuamu tractarea mai susu amentita.

La totu casulu e bine, că vasele dupa ce se golescu, se se oparesca, dupa acea se se sbicesca si apoi se se tracteze cu puciósa seau deca voimu se punemu in vasu vinu rosu, atanci mai antáiu ardemu in vasu spiritu curatu.

De multe ori se intempla, de ici colea se prelinge din vase, inacarcă suntu intregi si tari; in casulu acést'a folosimu senu, dar' inca mai bine este a gatí unu ungentu in urmatoriulu modu: Se amesteca 5 parti de cenusia totu atát'a de senu, 1 parte de cera, 2 de unsóre, ácestea tote la olalta se topescu intr'unu vasu la focu. Acést'a amesecatura, in casu de lipsa, se pote intrebuintia cu succesu.

Dare de séma si multiumita publica.

(Continuare din Nr. 9).

List'a Nrulu 14. Colectante: Spectat Dnu Dr. Andreiu Micu, advocatu in Fagarasiu 1 fl., Rdss Dnu Alesandru Micu vicariu 2 fl., Joanu Degenariu (comtabilu) 30 cr., Zinca Romanu n. Cepesiu 1 fl., Joanu Cinteza (cancelistu) 20 cr., Dr. Stefanu Popu (proto-medicu camit.) 1 fl., Joanu Cepesiu (propriet.) 1 fl., Danila de Grámoiu (vice-comite) 1 fl., Juliu Dan (administr. prot.) 1 fl., Demetriu Chisieranu (cooperat. paroch.) 1 fl., Gregoriu Negrea (perceptoru) 1 fl.

Sum'a 10 fl. 50 cr.

List'a Nrulu 15. Colectante: Spect. Dnu F. Hossu Longinu, advocatu in Deva 1 fl. 50 cr., Joanu Lazariciu (prof.) 50 cr., Simionescu (asesoru) cr., N. N. 20 cr., N. N. 20 cr., Valeriu 20 cr.

Sum'a 3 fl.

List'a Nrulu 17. Colectante: Stimab. Dnu Gregoriu Maioru, colaboratoru la „Gazet'a Transilvaniei“ 1 fl., Diamandi Manole 5 fl., Fratii Stanescu 5 fl., Petru 1 fl., Petr'a 1 fl., Petru Archimandrescu 1 fl., Siustai (adv.) 1 fl., Kertsch 1 fl., Joanu Brán de Lemeny 3 fl., Maximilianu 1 fl., Nicolau N. Bidu 1 fl., Gregoriu Birea 1 fl., Petru Nemesiu 1 fl., Culegatorii tipografi ai „Gazetei“: Constantinu Georgescu Dêrstariu 25 cr., Nicolau Juganariu 25 cr., Joanu Draganescu 25 cr., D. C. 25 cr.

Sum'a 24 fl.

List'a Nrulu 18. Colectante: M. O. Dnu Nicolau Marcusiu, parochu in Oradea mare 1 fl., Magnific. Sa Teodoru Kóvári, prepositu 1 fl., Joanu Kuk, canon. 1 fl., Joanu Ciceronescu (secret. epis.) 1 fl., Paulu Vela 2 fl., Josifu Romanu, adv. 1 fl., Moise Nesiú, vice-rect. semin. 1 fl.

Sum'a 8 fl.

List'a Nrulu 20. Colectante: Rdss Dnu Basiliu Hossu, protopopu gr.-cat. in M.-Vásárhely 2 fl., Mateiu Popu Gridanulu, jude pens. si adv. 1 fl., Nicolau Moldovanu, jude reg. 1 fl., Andreiu Fráncu, jude reg. 1 fl., Josifu Popu, jude reg. 1 fl., Joanu Mezei, jude reg. 1 fl., A. Stoie'a, jude reg. 1 fl., Arone Matheu 1 fl., Laurentiu Cornea, preotu, Ny.-Andrásfalau 30 cr., Joanu Florianu, preotu, Madarasitulu de campia 50 cr.

Sum'a 9 fl. 20 cr.

List'a Nrulu 21. Colectante: Rdss Dnu Joanu Hossu, protopopu gr.-cat. in Cosiogn'a 2 fl., Joanu Butnariu, preotu, Boosiu 1 fl., Gavriola Olteanu, preotu, Pata 1 fl., Aureliu

Poritiu, preotu, Desmiru 1 fl., Gregoriu Szabo, preotu, Aitonu 1 fl., Basiliu Poritiu, preotu, Rédiu 1 fl., Dionisiu Moraria, preotu, Juriulu de câmpia 50 cr., Augustu Lazaru, preotu, Sân-Jacobulu de câmpia 1 fl., Teodoru Julianu, preotu, Frat'a 1 fl., Basiliu C. Farago, preotu, Suatulu de susu 1 fl.

Sum'a 10 fl. 50 cr.

List'a Nrulu 31. Colectante: Rdss Dnu *Alesandru Lemeny*, protopopu gr.-cat. in Bors'a 1 fl. 20 cr., Nina Muste, notarésa, Dragu 50 cr., Simeonu Popu, preotu, Dragu 50 cr., Josifu Mironu, propriet., Dragu 50 cr., Joanu Moldoyanu, preotu, Ascileulu micu 50 cr., Joanu Colceriu, preotu, Fodoru mag. 20 cr., Augustinu Lemény, Huseumacieasiu 20 cr., Eliseiu Barbotu, docente, Borsia 20 cr.

Sum'a 5 fl.

List'a Nrulu 36. Colectante: M. O. Dnu *Jacobi Lugosiunu* v.-protopopu gr.-cat. in Turd'a 1 fl., Alesandru P. Romontianu, preotu in Turd'a vechia 50 cr., Anania Moldovanu, adv. 1 fl., Joanu Deacu, preotu, Berchisiu 25 cr., Simeonu Rusa, preotu, Turu 50 cr., Augustinu Poritiu, docente, Cianulu desiertu 30 cr., Samuilu Poritiu, preotu, Cianulu desiertu 1 fl., Simeonu Crisianu preotu, Micusiu, 50 cr., Alesandru Popu, cantoru, Micusiu 20 cr., Joanu Tamasiu, preotu, Ciurila 50 cr., Joanu Gabudeanu, preotu, Filea infer. 50 cr., Joanu Bugneru, preotu, Tritulu infer. 40 cr., Josifu V. Balintu, preotu, Petridulu infer. 20 cr., Nicolau Moldovanu, preotu, Comitigu 20 cr., Alesandru Mezei, preotu, Beiu 50 cr.

Sum'a 7 fl. 55

List'a Nrulu 37. Colectante: M. O. Dnu *Beniaminu Popu* v.-protopopu gr.-cat. in M.-Uior'a 1 fl., Vicentiu Nemesiu, preotu, St.-Martinulu saratu 1 fl., Siofronu Padureanu, salieriu 60 cr., Tanasie Risc'a, salieriu 50 cr.

Sum'a 3 fl. 10 cr.

List'a Nrulu 39. Colectante: M. O. Dnu *Alesandru Boeriu* v.-protopopu gr.-cat. in Sz.-Udvarhely 1 fl., Spect. Dnu Joanu C. Florianu, presiedinte de tribunalu 2 fl., Vasiliu Badik, lacatariu 1 fl.

Sum'a 4 fl.

List'a Nrulu 40. Colectante: P. O. Dnu *Justinu Moldovanu*, protopopu gr.-cat. in Orestia 1 fl., Nicolau Vladu, farmacistu 1 fl., A. Nemesiu 1 fl., Dr. Avramu Tincu, adv. 1 fl., S. Corvinu, comerciante 1 fl., Nicolau Popovicu 1 fl., Joanu Mihaiu 1 fl., Dr. Erdélyi 1 fl., Dr. Joanu Popu 1 fl., Demetriu Jancu, preotu, Turdasia 50 cr.

Sum'a 9 fl. 50 cr.

List'a Nrulu 41. Colectante M. O. Dnu *Joanu Haticganu*, v.-protopopu gr.-cat. in Dêrgea 1 fl. 10 cr., Artemiu Codarcea, preotu, Ascileulu mare 50 cr., Joanu Mihali, preotu, Calacea 30 cr., Alesandru Topanu, preotu, Cernucu 40 cr., Stefanu Popu, preotu, Checichehatu 40 cr., Joanu Dreganu, preotu, Cs.-Gorbó 50 cr., Demetriu Zdroba, preotu, Pânticeu 50 cr., Juliu Mihali, preotu, Sotelecu 30 cr., Joanu Petranu, preotu, Fúzesiu 50 cr., Joanu Andreiu, preotu, S.-Mihaiu 40 cr., Alesiu Costea, preotu, Tihâu 50 cr. Gergiu Ciobanu, preotu, Brusturi 30 cr. Basiliu Popu, preotu, Poptelecu 50 cr., Joanu Popu, preotu, Chechisi'a 40 cr. Joanu Nossa, preotu, Trestie 40 cr.

Sum'a 7 fl.

List'a Nrulu 45. Colectante: M. O. Dnu *Joanu Laslo* v.-protopopu gr.-cat. in Zlatn'a 1 fl., Nicolau Todorescu, preotu, Fenesiu 1 fl., Alesandru Filipu, adv. 2 fl., Georgiu Mogosiu, capelanu, 1 fl., Corneliu Munteanu, docente 1 fl., Victoru Baritiu, not. cerc. 1 fl., Joanu Visi'a, comerc. 1 fl., Petru Boeriu, controloru erariale 1 fl., Josifu Ciura, preotu, Buciumu-siesa 1 fl., Joanu Naicu, propriet. 1 fl.

Sum'a 12 fl.

List'a Nrulu —. Colectante: *Aronu Boeriu*, v.-protop. gr.-cat. in Aiudu 1 fl., Credintiosii din Aiudu 1 fl., Credintiosii din Cacov'a 1 fl. 80 cr., Credintiosii din Gârbov'a infer. 3 fl. 68 cr.

Sum'a 7 fl. 48 cr.

List'a Nrulu —. Colectante: P. O. Dnu *Joanu Moldovanu*, protopopu gr.-cat. in Mediasiu 2 fl., Joanu Munteanu, preotu, Agârbiciu 1 fl., Mai multi preoti contribuenti 3 fl.

Sum'a 6 fl.

(Vá urmá).

Aronu Doeacu,
presiedinte.

Nicolau Popescu,
cassariu.

Sciri varie.

In 7 a l. c. Escelenti'a Sa Prea santitulu Metropolitu Dr. *Joanu Vancea* cu asistentia numeróse, a celebratu s. liturgia impreunata cu ecteni'a mortiloru pentru Inaltu decedatulu principe de corona archiducele RUDOLFU.

An partieipatu, la solemnitatea funebra, rôte institutele de invetiamentu, in frunte cu corpulu didacticu, apoi ampoiatiu dela judecatoria si administratiunea politica.

Escelenti'a Sa prin cerculariulu din 6 Februaru a. c. Nr. 423 a dispusu, cá in fia-care beserica parohiale din archidieceasa se se celebréze s. liturgia impreunata cu ecteni'a mortiloru pentru repausulu sufletulu adormitulu in Domnulu RUDOLFU óre-cându principe de corona.

(Denumire). Il. S'a D. Dr. *Eródi Béla*, fostulu inspsectoru scolasticu si directoru la gimnasiulu superioru de statu din Fiume este denumitu directoru supremu alu districtulu de invetiamentu Clusiu.

Il. s'a si-a serbatu jubileulu literariu la 10 Januariu a. c. in Fiume, deci inca cá studentu de a V-a clasa gimn. incepuse a scrie in publicitate.

Festivitatea jubiliara erá se se tiena numai de catra profesori in cercu asia dicundu familiaru, dar' luandu scirea s'au adausu si din elit'a cetatieniloru la numeru 100, si astu-feliu festivitatea a devenitu splendida. Intre publiculu alesu s'au prezentatu guvernatoriulu contele Augustu Zicky, primariulu Ciotta, consilierii guverniali Fésüs si Zeyk si alte autoritati. Festivitatea a fostu splendida, dar' deodata si fratiesca; limb'a conversarei a fostu cea magiara, si cea italiana.

Acést'a serbare a devenitu mai memorabila pentru Il. S'a prin ace'a cá chiaru in diu'a acea i-a sositu si denumirea de directoru supremu alu districtulu de invetiamentu Clusiu.

I- dorimu din anima, cá activitatea sa in noulu oficiu se i- cascige asia de frumosa recunoscintia cá si in Fiume.

(Din Blasiu). In loculu D-lui Josifu Hossu, inaintatu la rangulu de canonicu a fostu alesu profesorulu de fisica si matematica d-lu Emiliu Viciu absolventu de teologia si filosofia, unu tineru de cea mai buna sperantia. (I- dorimu succese stralucite. Red.)